

Araştırma Makalesi / Research Article

Sanayi Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Kayseri Organize Sanayi Bölgesi

An Investigation in Terms of Industrial Geography: Kayseri Organized Industrial Zone

Emre DURAN¹ , İbrahim HİMMETOĞLU² & Ünal ÖZDEMİR³

DOI : [10.63556/ankad.v10i1.326](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i1.326)

Geliş/Received: 02/09/2025

Kabul/Accepted: 21/01/2026

Öz

Kayseri şehri, tarih boyunca Anadolu'nun ticari ve iktisadi faaliyetlerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Cumhuriyet öncesi dönemde şehrin imalat faaliyetlerine bakıldığında el sanatlarına dayalı bir üretimin olduğu görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan kamu yatırımları şehirdeki üretim şeklini ve çeşitliliğini değiştirmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren kamunun yanı sıra özel sektörde şehrin sanayileşmesinde rol oynamaya başlamıştır. 20. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde ise sanayileşme alanında yaşanan gelişmeler şehirde Organize Sanayi Bölgesi (OSB)'nin kurulmasına zemin hazırlamış ve 1980'de Kayseri OSB faaliyete girmiştir. Kayseri OSB'nin etkilerinin neler olduğu sorusuna cevap arayan bu çalışma Kayseri OSB'nin etkilerini coğrafi bir perspektiften ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseninden yararlanılmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu gerekli izinler alınarak, Kayseri OSB'de faaliyet gösteren 50 firma yetkilisine uygulanmış ve veriler toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde nitel veri çözümleme yöntemlerinden içerik analizinden yararlanılmış ve araştırma bulguları beş temel boyut altında toplanmıştır. Bunlar "OSB'nde bulunma sebebi", "OSB'nin firmaya etkisi", "OSB'ndeki firmaların sorunları", "OSB yönetiminden beklentiler", "OSB'nin Kayseri şehrine etkisi" şeklindedir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre Kayseri OSB'nin şehri sadece ekonomik açıdan değil aynı zamana sosyal ve mekânsal açıdan da etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Sanayi, Kayseri, Kayseri Organize Sanayi Bölgesi

Abstract

Throughout history, the city of Kayseri has played an important role in the commercial and economic activities of Anatolia. Before the Republic, the city's manufacturing activities were based on handicraft products. Public investments made in the early years of the Republic changed the city's production methods and diversity. Starting in the 1960s, the private sector began to play a role in the city's industrialization alongside the public sector. Developments in industrialization in the last quarter of the 20th century laid the foundation for the establishment of an organized industrial zone (OSB) in the city, and the Kayseri OSB began operations in 1980. The study aims to examine the effects of the Kayseri OSB from a geographical perspective. A phenomenological design, one of the qualitative research designs, was used in the study. A semi-structured interview form prepared by the researchers was applied to 50 companies operating in the Kayseri OSB, and data were collected. The collected data were

¹Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Dr., Bağımsız Araştırmacı, Ankara, Türkiye. E-mail: emreduran0619@gmail.com

²Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Kayseri İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Kayseri, Türkiye. E-mail: ibrahim.himmetoglu@gmail.com

³Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Karabük, Türkiye. E-mail: uozdemir@karabuk.edu.tr

Önerilen Atıf/Suggestion Citation

Duran, E. & Himmetoğlu, İ. – Özdemir, Ü., (2026). Sanayi Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Kayseri Organize Sanayi Bölgesi, *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 10(1),293-320.

analyzed using content analysis, one of the qualitative data analysis methods, and the research findings were grouped under five main dimensions. These are “reasons for being in the OSB,” “the impact of the OSB on the company,” “problems faced by companies in the OSB,” “expectations from OSB management,” and “the impact of the OSB on the city of Kayseri.” According to the study's findings, it was concluded that the Kayseri OSB affects the city not only economically but also socially and spatially.

Keywords: Geography, Industry, Kayseri, Kayseri Organized Industrial Zone

GİRİŞ

Sanayi Devrimi, insanlık tarihinin en önemli dönüm noktaları arasında yer almaktadır (Hobsbawm, 2018: 13). Bu devrim sonrasında ortaya çıkan gelişmeler köklü değişimleri de beraberinde getirmiştir (Türkdoğan, 2015: 43). Sanayi Devrimi'yle gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlayan sanayileşme, ülke ekonomilerinde önemli pay sahibi olmuştur. Tümertekin & Özgüç (2007) sanayileşmeyi kalkınmanın motoru olarak ifade etmişlerdir. Sanayileşmenin ülkeler açısından bu denli önemli olması, sanayileşme faaliyetlerini hızlandırmıştır. Bu durum dağınık ve düzensiz endüstriyel işletmelerin sayısını hızla artırmış ve sanayi bölgelerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Dođan & Dođan, 2020: 220).

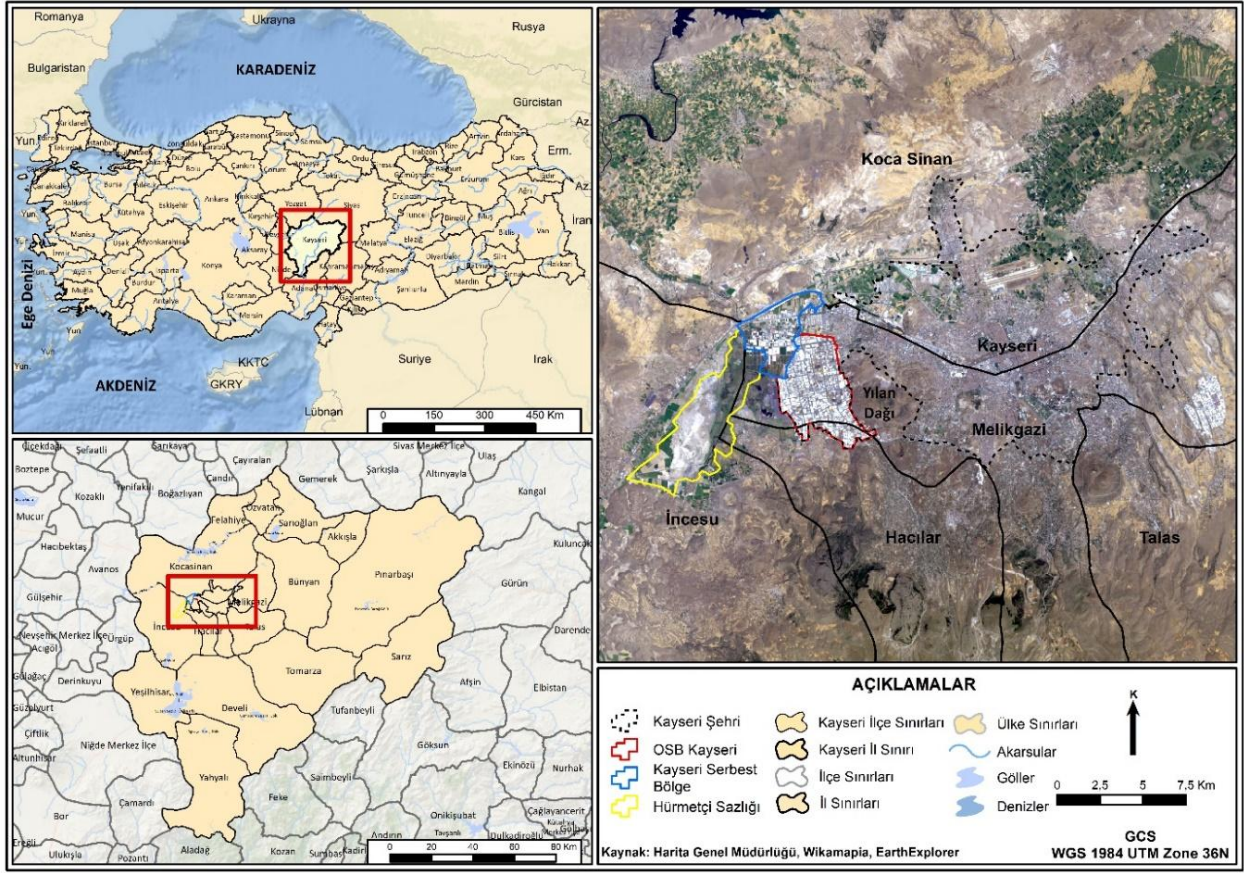
OSB uygulaması ilk olarak 19. yüzyılın ilk yarısında Kuzey Amerika'da ortaya çıkmıştır (Dertli, 2020: 112). Burada tekstil imalathaneleri kendiliğinden bir araya toplanmıştır (Çetin & Kara, 2008: 52). Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde 1885 yılında hazırlanan bir raporda ekonominin geliştirilmesiyle bağlantılı olarak sanayi bölgeleri düşüncesi ortaya atılmış ve bu bölgelerin sanayileşme için önemli bir araç olacağı vurgulanmıştır (Dertli, 2020: 112). Fakat OSB'ler ile ilgili ilk bilinçli uygulama, 1896 yılında İngiltere'nin Manchester kenti yakınlarında Trafford Park'ın kurulmasıyla gerçekleştirilmiştir (Oral, Özdemir & Duran, 2019: 168). OSB fikrinin ilk ortaya çıktığı ABD'de ise 1899 yılında uygulamaya geçmiştir (Çetin & Kara, 2008: 52). ABD'de OSB uygulamalarının yaygınlaşması uzun bir zaman almasına rağmen bu uygulamalar başarıyla sonuçlanmıştır. Özellikle 1905 ve 1909 yıllarında, özel girişimciler tarafından Chicago'da kurulan “Central Manufacturing” ve “Clearing” sanayi bölgeleri modern anlamdaki ilk sanayi bölgeleri örnekleridir (Yaşa Özeltürkay & Çerçel, 2014: 272). Bu uygulamalarda sanayicilerin altyapı gereksinimleri karşılanarak bölgedeki firmaların kâr elde etmesi amaçlanmıştır (Çetin & Kara, 2008: 52).

Sanayi bölgeleri birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'nin sanayileşme hareketinde de önemli bir rol üstlenmektedir. Türkiye'de sanayi bölgesi fikri ilk kez 1961'de dönemin hükümeti tarafından yaptırılan etütler sonucunda hazırlanan raporda dile getirilmiştir (Dođan & Dođan, 2020: 224). Hazırlanan bu raporda OSB'lerin Türkiye sanayisine sağlayacağı faydalar vurgulanmış ve Bursa ilinde bir pilot OSB'nin kurulması önerilmiştir (Altay, 1992: 205). Dünya Bankası'ndan alınan krediyle Türkiye'nin ilk OSB'si 6 Kasım 1966'da Bursa'da kurulmuştur. Bursa OSB uygulamasının başarılı sonuçları Türkiye'de OSB'lere olan ilgiyi artırmıştır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde oluşturulan bir fonla çeşitli bölgelerde OSB'lerin yapımına başlanılmıştır (Karadeniz & Yılmaz, 2021: 1826). Bu bağlamda 1964'te Manisa, 1967'de Konya, 1968'de Bartın ve Ankara'da OSB planlanmıştır (Özdemir, 1990: 15; Duran, 2024).

Çalışmada Kayseri OSB'nin etkilerinin neler olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Kayseri OSB'yi konu alan bu çalışma Kayseri OSB'nin firmalar ve Kayseri şehrine etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. OSB'leri konu alan çeşitli çalışmalar bulunsa da yapılan literatür taramasında Kayseri OSB'yi coğrafi bir perspektiften ele alan akademik bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Ayrıca çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseninden yararlanılmış olması çalışmayı daha önce OSB ile ilgili yapılan çalışmalardan ayırmaktadır. Bu nedenle çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kayseri Şehrinde Sanayi Faaliyetlerinin Tarihsel Gelişimi

Kayseri, sahip olduğu coğrafi konum nedeniyle, tarih boyunca Anadolu'nun ticari ve iktisadi faaliyetlerinde önemli bir yere sahip olmuştur (Şekil 1). Kültepe-Karahöyük'te çıkartılan metinler Asur Ticaret Kolonisinin Orta Anadolu'daki merkezinin burası olduğunu belirtmektedir (Sever, 1991: 247). Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde, üretim faaliyetlerinin el sanatlarına dayalı olarak geliştiği Kayseri'de barut, bakır, demir, pastırma ve sucuk imalatı, dericilik, halıcılık ve dokumacılık gibi sektörler öne çıkmıştır (Onsekiz, 2016: 341).

Şekil 1. Kayseri şehrinin lokasyon haritası

Tarihi birikimiyle dikkat çeken Kayseri, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin sanayileşmede önem verdiği şehirlerden biri olmuştur (Tuysuz, 2017: 96). Cumhuriyetin ilk yıllarında Kayseri şehrinin gelişimi için çeşitli kamu yatırımları yapılmıştır. Bunlara; 1926'da kurulan uçak ve tank fabrikaları örnek gösterilebilir (Sakin, 2015:664). 1928'de üretime başlayan uçak fabrikası ülkenin en önemli sanayi tesisleri arasında yer almıştır (Akalin & Bıyıkoglu, 2009: 85). 1939'da ortaya çıkan çeşitli sorunlar nedeniyle uçak üretimi durdurulan tesis, hava ikmal ve bakım merkezi haline getirilmiştir (Onsekiz, 2016: 341). Bu dönemde yapılan kamu yatırımları savunma sanayisiyle sınırlı kalmamış, çeşitli alanlarda yatırımlar yapılmıştır. Ankara-Kayseri demiryolu (1927) ve Kayseri-Sivas-Samsun karayolu (1930) ulaşım alanında yapılan kamu yatırımlarına örnek olarak gösterilebilir (Yaşar, 2004: 136). 1935'e gelindiğinde şehirdeki en önemli kamu tesislerinden Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası faaliyete geçmiştir (Semiz & Toplu, 2019: 29).

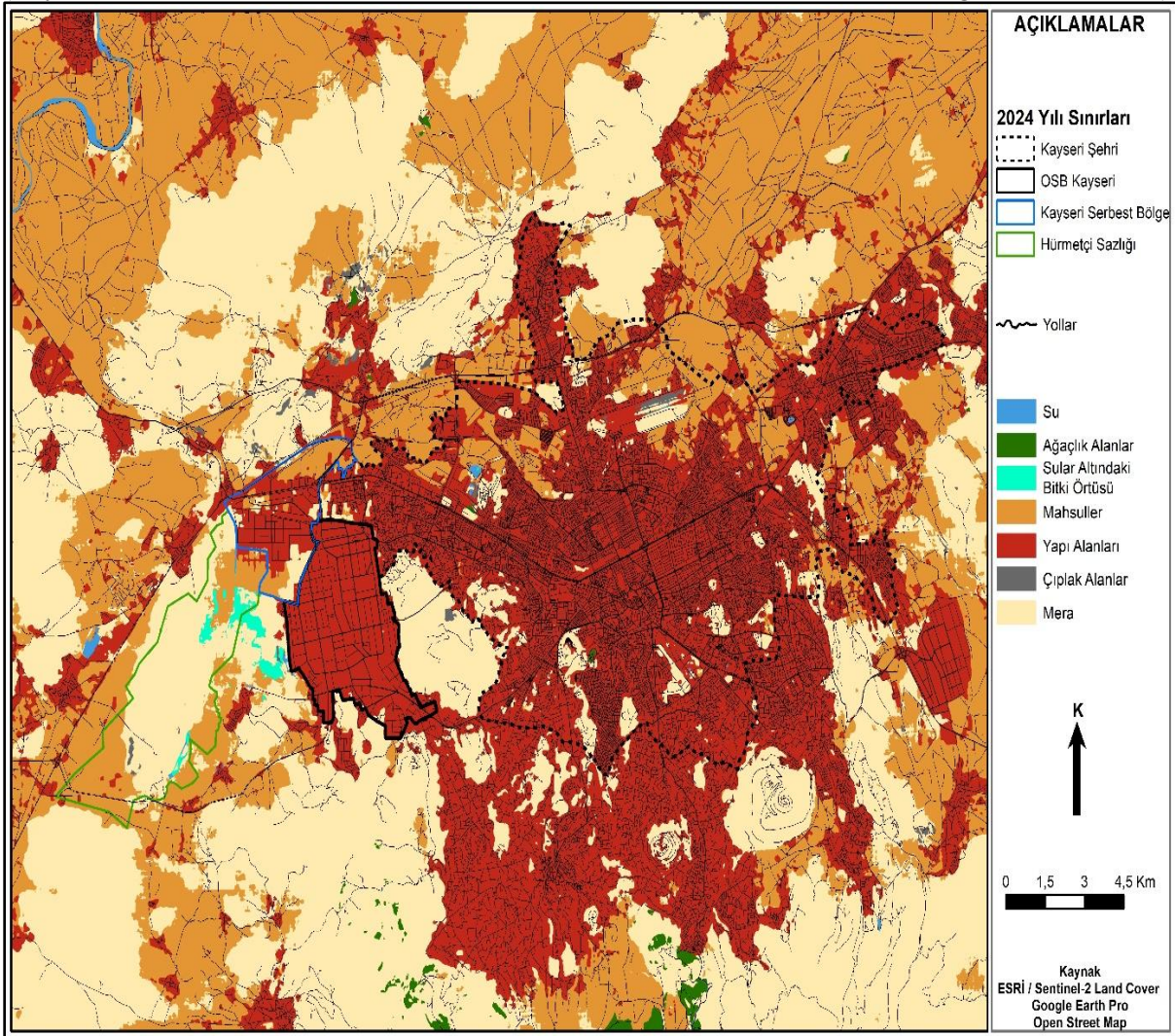
Yapılan kamu yatırımları sadece ekonomik açıdan değil aynı zamanda sosyal ve mekânsal açıdan da etkili olmuştur. Şehrin kuzeyinde kurulan Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası ile şehrin güneyinde kurulan uçak fabrikası, şehrin bu yönlere doğru gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır (Asiliskender, 2008: 82). Bu tesislerin bünyesinde, lojman, spor alanları, eğlence mekânları ve mesleki kurslar ile okullardan oluşan sosyal donatıların bulunması şehrin sosyal yapısı üzerinde etkili olmuştur (Asiliskender & Özsoy, 2010: 40).

Cumhuriyetin ilk yıllarında Kayseri'de açılan kamu fabrikalarında yetişen nitelikli işgücü şehirde özel sektörün gelişimine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda özel sektör girişimi olan iki tekstil fabrikası; Birlik Mensucat (1951) ve Anadolu Mensucat (1955) açılmıştır (Onsekiz, 2016: 341). 1955'te yerel yönetimin önerisiyle inşa edilen Şeker Fabrikası, Kayseri'nin ekonomik üretimini ve yaşantısını yeniden şekillendirmiştir (Asiliskender & Özsoy, 2010: 33).

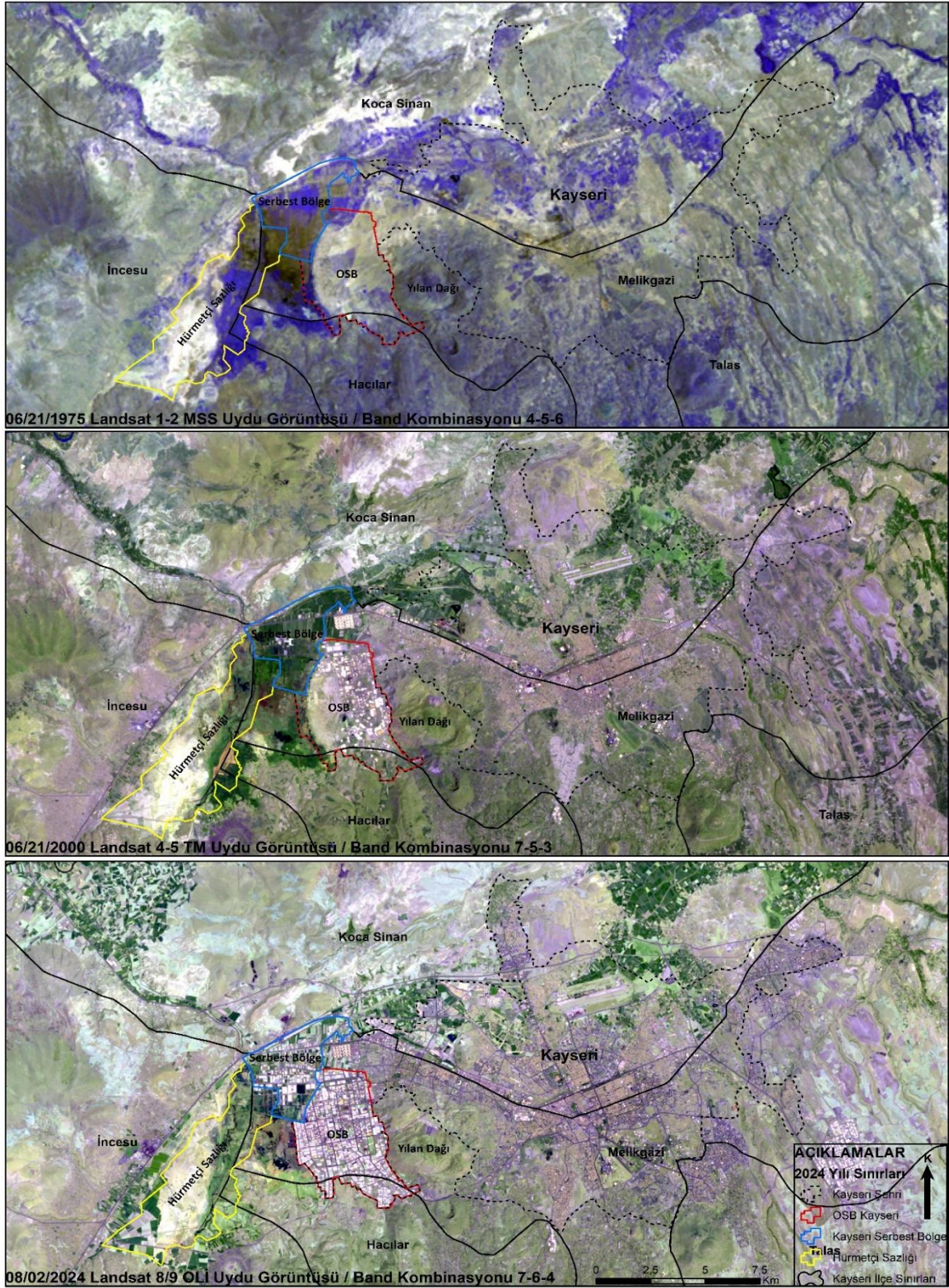
Şehrin sanayisinde yaşanan gelişmeler, büyük ölçekli firmaların yanı sıra küçük ölçekli firmaları da etkilemiştir (Tuysuz, 2017: 109). Bu bağlamda şehir merkezinde yer alan atölyeler 1957'de Eski Sanayi Sitesi'nde toplanmıştır (Çoruk, 2009: 19). 1960'lı yıllarda özel sektör girişimleri hızla artmıştır. 1964'e gelindiğinde Kayseri'deki sanayi tesislerinin %90,2'sinin özel sektöre ait olduğu görülmektedir

(Onsekiz, 2016: 343). Bu dönemde başta gıda ve dokuma sektörleri olmak üzere metal eşya ve makine imalatı önemli sanayi faaliyetleri arasında yer almıştır (Yaşar, 2004: 136). 1970'li yıllarda Kayseri'de sanayi faaliyetlerinin çeşitlendiği dikkat çekmektedir (Koç Bolat, 2019: 46). Bu dönemde hızla gelişen metal eşya ve makine imalatı şehirde en önemli sektör haline gelmiştir (Yaşar, 2004: 137). 1979'da yapılan Yıllık İmalat Sanayi Anketine göre; işletmelerin %41'ini metal eşya ve makine imalatı, %20,6'sını dokuma sanayisi, %18,6'sını ise gıda sanayisi oluşturmaktadır (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024). Kayseri'de sanayi faaliyetlerinin hızla gelişmesi, nüfusun göç yoluyla artmasına ve yeni yerleşim yerlerinin kurulmasına neden olmuştur (Asiliskender, 2008: 88).

Bölgede OSB kurulması amacıyla başlatılan çalışmalar sonucunda, Bakanlar Kurulu'nun 29 Mart 1973 tarihli 7/6177 sayılı kararıyla Kayseri OSB'nin kurulma kararı alınmıştır (Özcan & Şeftalici, 2002: 116). 1976 yılında temelleri atılan Kayseri OSB 1980'de faaliyete başlamıştır (Karakaya & Dulkadiroğlu, 2021: 103). Şehrin batısında kurulan Kayseri OSB şehrin bu yönde gelişmesini hızlandırmıştır (Şekil 2 ve Şekil 3). OSB'nin kurulması, altyapısının tamamlanması ve 1989'da bölgeye ikinci derecede kalkınmada öncelikli yöre statüsü verilmesi, şehirde büyük ölçekli girişimlerin artmasını sağlamıştır (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024).

Şekil 2. Kayseri şehrinin arazi kullanım haritası

Şekil 3. Kayseri şehrinin mekânsal gelişim haritası

Kayseri şehrindeki sanayi faaliyetlerinin gelişimi yeni sanayi alanlarının kurulmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda 1990'lı yıllarda sırasıyla İncesu O.S.B ve Mimarsinan O.S.B kurulmuştur. 1994'te kuruluş çalışmalarına başlanılan İncesu OSB, 2 Ocak 1996 tarihinde Kayseri 2. OSB adıyla resmen faaliyete geçmiş, 11 Nisan 2001 tarihinde Kayseri-İncesu OSB adını almıştır (İncesu OSB, 2024). Mimarsinan OSB ise 1998'de kurulmuştur (Koç Bolat, 2019:47). 1999'da ise Kayseri OSB'nin

güneyinde Karpuzsekisi ve Kuyucak Köyleri bölgesinde Hacılar OSB kurulmuştur. 2003 yılına gelindiğinde Hacılar OSB yönetimi Kayseri OSB ile iç içe geçtikleri için Kayseri OSB ile birleşme kararı almıştır (Karaköse, 2018: 93). 2004’ te Hacılar OSB ile birleşen Kayseri OSB alansal olarak iki kat artmıştır (Koç & Bulmuş, 2015: 183). 2010 yıllarda şehrin batısında Kayseri OSB, güneydoğusunda ise Mimarşinan OSB hızla büyüyerek şehrin birer parçaları olmuşlardır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, çalışmanın amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma, derinlemesine anlayış elde etmek, fenomenleri açıklamak ve katılımcıların tecrübelerini anlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2024). Fenomenolojik araştırmalarda amaç araştırmacının herhangi bir müdahalesi olmaksızın var olan durumu olduğu gibi ortaya koymaktır. Fenomenoloji çalışmaların tercih edilmesinin diğer bir sebebi ise genellikle karmaşık sosyal fenomenler hakkında fikir sağlamak ve araştırmacının “neden?” ve “nasıl?” sorusuna yanıt bulmaktır (Güzel, Güzel, Yıldırım ve Taşpınar, 2023). Ayrıca Fenomenoloji desenli çalışmalarda bir grubun fenomen ile ilgili yaşamış oldukları deneyimlerin ortak anlamını keşfetme söz konusudur (Creswell, 2021). Fenomenolojik yaklaşım, etkili, duygusal ve sıklıkla yoğun insan deneyimlerini çalışmak için uygundur (Merriam, 2018). Bu araştırmada Kayseri OSB’de yer alan firmaların OSB deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarına odaklanıldığı için fenomenoloji desenin kullanılması tercih edilmiştir. Bu bağlamda Kayseri OSB’de bulunan firmaların OSB’nde bulunma sebepleri, bölgede bulunmanın firmaya olan etkisi, firmaların sorunları, OSB yönteminden beklentiler ve sanayi bölgesinin Kayseri şehrine olan etkileri kendi açıklamalarına dayalı olarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını 2024 yılı itibariyle Kayseri OSB’nde yer alan firmalar oluşturmaktadır. Nitel araştırmada katılımcı sayısı, kullanılan araştırma yöntemiyle ilişkilendirilir. Yarı yapılandırılmış sorular kullanıldığında, görüşme sorusu başına az miktarda veri elde ediliyorsa (yani, nispeten sığ veri), nitel analiz için gerekli olan veri zenginliğini elde etmek için çok sayıda katılımcıya (en az 30 ila 60) ihtiyaç vardır (Morse, 2000). Bu bağlamda araştırmanın amacına uygun olarak öncelikle Kayseri OSB’nde yer alan firmaların isimlerine ve faaliyet kollarına ulaşılmıştır (Tablo 1). Faaliyet alanları dikkate alınarak firmalar belirlenmiş ve görüşme talep edilmiştir. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinden, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Katılımcı firmaların farklı faaliyet kollarından olmasına özen gösterilerek maksimum çeşitlilik örneklemesine uygun bir şekilde davranılmıştır. Araştırmacılar tarafından faaliyet kollarına göre %5 oranında bir değer belirlenmiş ve görüşme talebinde bulunulmuştur. Nihai olarak görüşmeyi kabul eden 50 firma yetkilisiyle görüşme gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Kayseri Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet gösteren firmalarla ilgili bilgiler

Sıra	Firma Faaliyet Kolu	Üretimdeki Firma Sayısı	Görüşme Talep Edilen Firma Sayısı	Görüşmeyi Kabul Eden ve Görüşme Yapılan Firma Sayısı
1	Mobilya İmalatı	312	264	10
2	Ana Metal Sanayi	182	116	6
3	Kauçuk ve Plastik Ürünlerim İmalatı	74	44	4
4	Tekstil Ürünlerinin İmalatı	70	34	4
5	Metalik Olmayan Mineral Ürünler	68	34	2
6	Makine ve Ekipmanlarının Kurulumu ve Onarımı	54	30	2
7	Giyim Eşyası İmalatı	46	22	2
8	Elektrikli Teçhizat İmalatı	36	14	2
9	Kâğıt ve Kâğıt Ürünlerinin İmalatı	36	14	2

10	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri Üretimi	35	14	2
11	Gıda Ürünleri İmalatı	32	12	2
12	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	30	12	2
13	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı	18	7	1
14	Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	16	7	1
15	Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	15	6	1
16	Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	12	4	1
17	Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	5	4	1
18	İçeceklerin İmalatı	4	4	1
19	Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı	2	2	1
20	Diğer İmalatlar	78	25	3
TOPLAM		1125	669	50

Kaynak: KOSB- 2024

Veri Toplama Aracı

Sosyal bilimlerde görüşme en yaygın yöntem olarak değerlendirilmektedir. Çünkü bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikayetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede etkili bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2021:127). Bu kapsamda Kayseri OSB’de bulunan firmaların OSB’de bulunma sebepleri, bölgede bulunmanın firmaya olan etkisi, firmaların sorunları, OSB yönetiminden beklentiler ve sanayi bölgesinin Kayseri şehrine olan etkilerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Öncelikle konu alanına uygun literatür detaylı bir şekilde incelenmiştir. Literatür taramasından elde edilen veriler dikkate alınarak iki bölüm ve on beş sorudan oluşan bir taslak görüşme formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Akabinde araştırmacı grubunda yer almayan üç farklı üniversiteden üç farklı akademisyene sorular gönderilerek görüş talep edilmiştir. Görüşü alınan uzmanların belirlenmesinde “sanayi coğrafyası alanında çalışmaları bulunmak” kriter olarak belirlenmiştir. Uzman görüşüne göre yeniden şekillenen görüşme formu ölçme ve değerlendirme alanında çalışma yapan bir öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuş ve önerilerine göre formda düzenleme yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, Türkçe dil uzmanına sunulmuş son hali verildikten sonra çalışma sahasında yer almayan ve Kayseri Mimarsinan OSB’nde bulunan dört firmaya sunulmuş görüşleri alınmış ve ön uygulama yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu son hali ile 2 bölüm ve toplam 9 sorudan oluşmuştur. 1. Bölümde 4 sorudan oluşan kişisel bilgiler yer alırken, 2. Bölümde araştırmacının amacına uygun olarak belirlenen 5 soru yer almaktadır. Bu sorular katılımcı firmaların OSB’de bulunma sebeplerini ve OSB’nde bulunmanın firmaya etkisinin olup olmadığını sorgulayan, OSB’nde yer alan firmaların sorunlarının olup olmadığını varsa neler olduğunu, firmaların OSB yönetiminden beklentilerinin olup olmadığını varsa neler olduğunu ve OSB’nin Kayseri şehrine olan etkilerinin neler olduğunu belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Fenomenoloji deseninde veri toplama grubunda yer alan bireylerle genellikle birebir mülakat yapılması, açık uçlu sorular sorulması yaygındır (Karagöz, 2021:913). İzinler alındıktan sonra firma temsilcileri ile görüşme yapılarak çalışma hakkında bilgi verilmiş ve görüşme yapmak için davet iletilmiştir. Görüşmeyi kabul eden firmalarla görüşme takvimi oluşturulmuştur. Görüşme öncesinde ses kaydı için katılımcılardan izin talep edilmiştir. Katılımcıların %84’ü ses kaydına izin verirken %16’sı cevapların not alınmasını dile getirmiştir. Görüşmeye başlamadan önce her bir firma temsilcisine çalışmaya katılıp katılmama konusunda özgür oldukları, soruları istedikleri gibi cevaplayabilecekleri ve istedikleri zaman görüşmeyi sonlandırabilecekleri belirtilmiştir. 71 günlük süreçte görüşmeler tamamlanmış ve toplam 43 saat 20 dakika görüşme yapılmıştır. Görüşmeler firma temsilcileri tarafından belirlenen mekânlarda gerçekleştirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Görüşme takvimi

Kod adı	Görüşme numarası	Görüşme tarihi	Görüşme saati	Görüşme yeri	Görüşme süresi (Dakika)
Katılımcı 1	1	16.09.2024	10.00	Misafir Görüşme Odası	55
Katılımcı 2	2	16.09.2024	11.20	Yönetim Odası	50
Katılımcı 3	3	16.09.2024	13.40	Yönetim Odası	72
Katılımcı 4	4	17.09.2024	10.30	Muhasebe Birimi	45
Katılımcı 5	5	17.09.2024	12.30	Toplantı Odası	52
Katılımcı 6	6	17.09.2024	16.00	Yönetim Odası	40
Katılımcı 7	7	23.09.2024	09.00	Bahçe Kamelyası	75
Katılımcı 8	8	23.09.2024	12.40	Yönetim Odası	35
Katılımcı 9	9	23.09.2024	15.30	Misafir Görüşme Odası	41
Katılımcı 10	10	24.09.2024	09.00	Toplantı Odası	50
Katılımcı 11	11	24.09.2024	11.30	Toplantı Odası	58
Katılımcı 12	12	24.09.2024	14.00	Yönetim Odası	44
Katılımcı 13	13	24.09.2024	15.50	Görüşme Odası	80
Katılımcı 14	14	25.09.2024	16.30	Yönetim Odası	65
Katılımcı 15	15	26.09.2024	16.50	Toplantı Odası	57
Katılımcı 16	16	28.09.2024	11.30	Genel Müdür Odası	40
Katılımcı 17	17	30.09.2024	10.00	Yönetim Odası	50
Katılımcı 18	18	30.09.2024	13.00	Dinlenme Odası	40
Katılımcı 19	19	30.09.2024	15.00	Yönetim Odası	45
Katılımcı 20	20	01.10.2024	09.30	Yönetim Odası	64
Katılımcı 21	21	01.10.2024	11.30	Yönetim Odası	58
Katılımcı 22	22	01.10.2024	14.30	Genel Müdür Odası	38
Katılımcı 23	23	07.10.2024	10.30	Yönetim Odası	57
Katılımcı 24	24	07.10.2024	12.30	Yönetim Odası	40
Katılımcı 25	25	07.10.2024	15.30	Yönetim Odası	60
Katılımcı 26	26	08.10.2024	10.30	Dinlenme Odası	40
Katılımcı 27	27	08.10.2024	13.00	Yönetim Odası	55
Katılımcı 28	28	08.10.2024	15.00	Yönetim Odası	65
Katılımcı 29	29	14.10.2024	10.40	Yönetim Odası	35
Katılımcı 30	30	14.10.2024	14.00	Yönetim Odası	50
Katılımcı 31	31	15.10.2024	10.30	Toplantı Odası	30
Katılımcı 32	32	15.10.2024	13.00	Toplantı Odası	64
Katılımcı 33	33	15.10.2024	15.30	Sekreter Odası	35
Katılımcı 34	34	18.10.2024	16.30	Toplantı Odası	45
Katılımcı 35	35	21.10.2024	15.00	Toplantı Odası	50
Katılımcı 36	36	22.10.2024	10.30	Toplantı Odası	55
Katılımcı 37	37	22.10.2024	13.00	Genel Müdür Odası	67
Katılımcı 38	38	28.10.2024	09.30	Yönetim Odası	51
Katılımcı 39	39	04.11.2024	10.00	Yönetim Odası	55
Katılımcı 40	40	04.11.2024	15.00	Yönetim Odası	70
Katılımcı 41	41	05.11.2024	09.00	Yönetim Odası	32
Katılımcı 42	42	05.11.2024	12.00	Yemekhane	45
Katılımcı 43	43	11.11.2024	10.30	Yönetim Odası	65
Katılımcı 44	44	11.11.2024	14.30	Dinlenme Odası	40
Katılımcı 45	45	12.11.2024	11.00	Yönetim Odası	60
Katılımcı 46	46	12.11.2024	14.30	Yönetim Odası	68
Katılımcı 47	47	18.11.2024	11.00	Toplantı Odası	74
Katılımcı 48	48	18.11.2024	14.00	Yönetim Odası	35
Katılımcı 49	49	25.11.2024	11.30	Yönetim Odası	55
Katılımcı 50	50	25.11.2024	15.00	Toplantı Odası	48

Görüşmeyi kabul eden firmalarda, görüşmeler 1 kişi ile yapılmıştır. Görüşmeye katılan kişilerin firmadaki görevleri ve mesleki tecrübeleri tablo 3'te verilmiştir. Buna göre görüşmeye katılanların %40'ı işletme sahibi, %14'ü müdür, %12'si yönetim kurulu başkanı, %10'u üretim müdürü, %8'i müdür yardımcısı, %6'sı genel müdür, %4'ü yönetim kurulu başkan yardımcısı, %4'ü muhasebe müdürü, %2'si ön muhasebe sorumlusudur. Katılımcıların mesleki deneyimlerinin ortalaması ise 16 yıl olarak belirlenmiştir. Firmalarda en az 2 yıl; en fazla 37 yıl deneyime sahip olan kişiler ile görüşme yapılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların firmalardaki görevleri ve mesleki deneyimleri

Görüşme Numarası	Kod İsim	Görevi	Mesleki Deneyim (Yıl)	Görüşme Numarası	Kod İsim	Görevi	Mesleki Deneyim (Yıl)
1	Katılımcı 1	Müdür Yardımcısı	5	26	Katılımcı 26	Müdür	9
2	Katılımcı 2	Üretim Müdürü	22	27	Katılımcı 27	Müdür	7
3	Katılımcı 3	Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı	26	28	Katılımcı 28	Yönetim Kurulu Başkanı	26
4	Katılımcı 4	Muhasebe Müdürü	11	29	Katılımcı 29	Üretim Müdürü	8
5	Katılımcı 5	Ön Muhasebe	4	30	Katılımcı 30	İşletme Sahibi	14
6	Katılımcı 6	Müdür	18	31	Katılımcı 31	Muhasebe Müdürü	2
7	Katılımcı 7	İşletme Sahibi	25	32	Katılımcı 32	İşletme Sahibi	37
8	Katılımcı 8	İşletme Sahibi	15	33	Katılımcı 33	Yönetim Kurulu Başkanı	18
9	Katılımcı 9	Müdür	8	34	Katılımcı 34	İşletme Sahibi	13
10	Katılımcı 10	İşletme Sahibi	35	35	Katılımcı 35	İşletme Sahibi	16
11	Katılımcı 11	Yönetim Kurulu Başkanı	26	36	Katılımcı 36	İşletme Sahibi	11
12	Katılımcı 12	İşletme Sahibi	30	37	Katılımcı 37	Genel Müdür	8
13	Katılımcı 13	Müdür Yardımcısı	30	38	Katılımcı 38	İşletme Sahibi	5
14	Katılımcı 14	İşletme Sahibi	13	39	Katılımcı 39	İşletme Sahibi	19
15	Katılımcı 15	Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı	6	40	Katılımcı 40	İşletme Sahibi	24
16	Katılımcı 16	Genel Müdür	5	41	Katılımcı 41	İşletme Sahibi	29
17	Katılımcı 17	Müdür Yardımcısı	5	42	Katılımcı 42	Üretim Müdürü	26
18	Katılımcı 18	Üretim Müdürü	25	43	Katılımcı 43	Yönetim Kurulu Başkanı	35
19	Katılımcı 19	İşletme Sahibi	18	44	Katılımcı 44	Üretim Müdürü	14
20	Katılımcı 20	İşletme Sahibi	5	45	Katılımcı 45	İşletme Sahibi	12
21	Katılımcı 21	İşletme Sahibi	3	46	Katılımcı 46	İşletme Sahibi	8
22	Katılımcı 22	Genel Müdür	35	47	Katılımcı 47	Yönetim Kurulu Başkanı	23
23	Katılımcı 23	İşletme Sahibi	19	48	Katılımcı 48	Müdür	6
24	Katılımcı 24	Müdür	4	49	Katılımcı 49	Müdür	15
25	Katılımcı 25	Yönetim Kurulu Başkanı	8	50	Katılımcı 50	Müdür Yardımcısı	14

Not: Firmadaki görevleri ve mesleki deneyimleri katılımcıların kendi beyanıdır.

Görüşme yapılan kişilerin yaş ve cinsiyet bilgileri Tablo 4’te verilmiştir. Tablo 4’e göre görüşme yapılan kişilerin yaş ortalaması 44 olarak gerçekleşmiştir. Görüşme yapılan kişilerin yaşı en küçük olan 26; en

büyük olan ise 60'tır. Ayrıca yaşları ile katılımcıların beyan ettiği mesleki tecrübe de kıyaslanmış ve herhangi bir çelişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 4. Katılımcıların yaş ve cinsiyet durumu

Görüşme No.	Kod İsim	Yaş	Cinsiyet	Görüşme No.	Kod İsim	Yaş	Cinsiyet	Görüşme No.	Kod İsim	Yaş	Cinsiyet
1	Katılımcı 1	40	Erkek	18	Katılımcı 18	56	Erkek	35	Katılımcı 35	40	Erkek
2	Katılımcı 2	46	Erkek	19	Katılımcı 19	55	Erkek	36	Katılımcı 36	38	Erkek
3	Katılımcı 3	43	Erkek	20	Katılımcı 20	35	Erkek	37	Katılımcı 37	33	Kadın
4	Katılımcı 4	36	Erkek	21	Katılımcı 21	36	Erkek	38	Katılımcı 38	29	Erkek
5	Katılımcı 5	29	Erkek	22	Katılımcı 22	60	Erkek	39	Katılımcı 39	46	Erkek
6	Katılımcı 6	40	Erkek	23	Katılımcı 23	49	Erkek	40	Katılımcı 40	51	Erkek
7	Katılımcı 7	52	Kadın	24	Katılımcı 24	28	Kadın	41	Katılımcı 41	54	Erkek
8	Katılımcı 8	47	Erkek	25	Katılımcı 25	46	Erkek	42	Katılımcı 42	51	Kadın
9	Katılımcı 9	39	Erkek	26	Katılımcı 26	41	Erkek	43	Katılımcı 43	56	Erkek
10	Katılımcı 10	54	Erkek	27	Katılımcı 27	35	Erkek	44	Katılımcı 44	40	Erkek
11	Katılımcı 11	56	Erkek	28	Katılımcı 28	56	Erkek	45	Katılımcı 45	52	Erkek
12	Katılımcı 12	59	Erkek	29	Katılımcı 29	33	Kadın	46	Katılımcı 46	44	Erkek
13	Katılımcı 13	58	Erkek	30	Katılımcı 30	44	Erkek	47	Katılımcı 47	50	Erkek
14	Katılımcı 14	42	Kadın	31	Katılımcı 31	26	Erkek	48	Katılımcı 48	29	Kadın
15	Katılımcı 15	41	Erkek	32	Katılımcı 32	57	Erkek	49	Katılımcı 49	42	Erkek
16	Katılımcı 16	40	Erkek	33	Katılımcı 33	47	Erkek	50	Katılımcı 50	44	Erkek
17	Katılımcı 17	34	Kadın	34	Katılımcı 34	41	Erkek				

Tablo 4'e göre araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden firma temsilcilerinin %16'sı kadın %84'ü erkektir. Bu verilerden yola çıkarak firmalardaki sorumluların önemli bir kısmının erkek olduğu sonucuna ulaşılabılır.

Verilerin Analizi

Veri analizi sürecine ilk olarak elde edilen ham verilerin düzenlenmesi ile başlanmıştır. Bu bağlamda ses kaydına alınan veriler görüşme yapılan günün akşamında bilgisayar programı aracılığıyla Word metnine dönüştürülmüş ve kâğıda aktarılmıştır. Görüşmeden bir sonraki gün planlanan görüşme takvimi dışında katılımcılara gösterilmiş, eklemek ya da çıkarmak istedikleri olup olmadığı sorulmuştur (Bu görüşme için de randevu alınmıştır). Hiçbir katılımcı beyan değişikliği yapmamıştır. Görüşme esnasında not alınmasını isteyen firma temsilcilerinin cevapları görüşme sonunda kendilerine sunulmuş ve teyit edilmiştir. Bu şekilde 194 sayfalık ham veri elde edilmiştir. Elde edilen ham veriler tüm görüşmeler bittikten sonra görüşme sırasına göre sıralanarak araştırma grubunda yer alan kişiler tarafından 1'er gün arayla 3 kez tamamı okunmuş ve verilerin tamamına hâkim olunmaya çalışılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler nitel veri çözümleme yöntemlerinden içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi yapılırken metin içinde yer alan kelime, terim ve anlam öbeğinden hareketle ilk başta fark edilen ve kolaylıkla algılanan ögelere ulaşmak yerine; üstü örtülü, metin içerisine kök salmış anlamların açığa çıkarılması önem taşımaktadır (Alanka, 2024). Araştırmacılar tarafından elde edilen veriler tek tek incelenmiş ve önce her bir araştırmacı tarafından bireysel olarak kodlama yapılmıştır. Akabinde her bir araştırmacının yapmış olduğu kodlama ve temalar bir araya getirilmiştir. Benzer ve farklı yönler üzerine odaklanılmış ve nihai temalara ulaşılmıştır. Sonraki aşamada güvenilirliğini sağlamak amacı ile araştırmacılar arasında tutarlılık tespiti yapılmış ve tutarlılık oranı %89 olarak belirlenmiştir. Literatürde, araştırmacıların aynı veri setini kodlayıp benzerlik ve farklılıkları sayısal olarak karşılaştırdıklarında en az %70 düzeyinde bir güvenilirliğe sahip olması gerekliliğini belirtilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2021:252). Araştırmanın bulguları açıklanırken elde edilen bulguları desteklemek ya da önemli noktaları vurgulamak amacıyla uygun bölümlerde katılımcıların (Firma temsilcileri) ifadelerine doğrudan yer verilmiştir. Katılımcılardan bahsedilirken K1, K2 şeklinde kod isim kullanılmıştır.

İnandırıcılık, Aktarılabirlik, Tutarlılık ve Teyit Edilebilirlik

Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliği; inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramları ile ele alınmıştır. Nitel araştırmalarda inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirliğin sağlanması için farklı yöntemler kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu kapsamda inandırıcılık (İç geçerlik) için veri toplama aracı geliştirilirken uzman görüşlerinden yararlanıldı, veri toplama aracına ilişkin pilot uygulama gerçekleştirildi. Ayrıca uzun süreli görüşme ve katılımcı teyidi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Görüşme sürecinde aceleci davranılmamış, rahat bir şekilde mümkün olduğunca görüşme süreci uzun tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca ses kaydına alınan görüşme süreci metne aktarılmış ve katılımcılara teyit için sunulmuştur. Görüşme anında ses kaydına izin vermeyen ve not alınmasını isteyen katılımcılara görüşme bitiminde, görüşme metni teyit için sunulmuştur. Aktarılabirlik (Dış geçerlik) için amaçlı örnekleme stratejisi ile araştırma sürecini ayrıntılı betimleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu kapsamda araştırma süreci bir bütün olarak ayrıntılı bir biçimde betimlenmiş; özellikle katılımcıların belirlenmesi ve veri toplamada izlenen mantıksal yol, görüşme süreci, görüşme yapılan kişilerin özellikleri detaylarıyla sunulmuştur. İç güvenilirliği sağlamak için tutarlılık incelemesi stratejisinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda sanayi coğrafyası alanında çalışmaları olan üç akademisyene araştırma süreci detaylı bir şekilde açıklanmış ve öğretim üyelerinden araştırmayı bütünlük ve uyum açısından incelemesi istenmiştir. Alan uzmanları tarafından gerçekleştirilen tutarlılık incelemesi sonucunda araştırmanın bir bütün olarak tutarlı bir görünüm sergilediği sonucuna varılmıştır. Teyit edilebilirliğin (Dış güvenilirlik) sağlanması için araştırmacılar tarafından yapılan kodlamalar ve araştırmanın sonucu, tutarlılık incelemesi yapan üç uzmana sunulmuş incelemesinden geçmesi sağlanmıştır. Uzman önerileri doğrultusunda araştırma verilerinin tematik hale getirilme süreci tamamlanmıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabir tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu'nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için Karabük Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 28.06.2023 tarih ve 2024/07(14) sayılı toplantısında 07 numaralı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

BULGULAR

Elde edilen verilere yapılan içerik analizi sonucunda, araştırma bulguları beş temel boyut altında toplanmıştır. Bunlar “OSB’de bulunma sebebi”, “OSB’nin firmaya etkisi”, “OSB’deki firmaların sorunları”, “OSB yönetiminden beklentiler”, “OSB’nin Kayseri şehrine etkisi” şeklindedir.

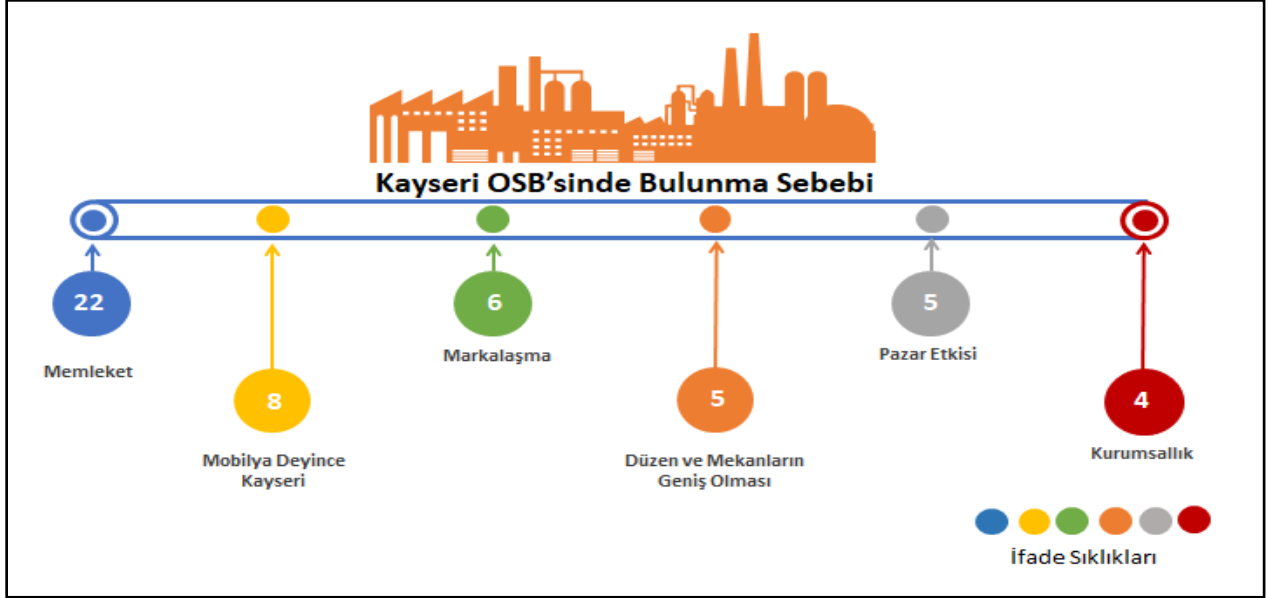
Kayseri OSB’nde Bulunma Sebepleri

Katılımcıların, firmalarının Kayseri OSB’nde bulunma sebeplerine ilişkin belirttikleri görüşleri ve bunların ifade sıklıkları Şekil 4’te sunulmuştur. Buna göre katılımcıların, genel olarak firmalarının Kayseri OSB’nde bulunma sebeplerine ilişkin ifade ettikleri görüşlerin altı başlık altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine göre ifade sıklığı fazla olandan az olana doğru “memleket”, “mobilya deyince Kayseri”, “markalaşma”, “düzen ve mekânların geniş olması”, “pazar etkisi” ve “kurumsallık” şeklinde nitelendirmeler oluşmuştur.

Memleket

Katılımcıların önemli bir kısmı (%44) firmalarının Kayseri OSB’nde yer alma gerekçesi olarak Kayserili olmalarını ifade etmiştir. Bu duruma örnek olarak “Uzun yıllardır buradayız biz. İlk gelenlerdeniz. Kayseri’nin yerlisiyiz. Yıllar önce babamlar geçmiş buraya biz de devam ettirmeye çalışıyoruz. Bizimle başlayıp zaman içerisinde farklı şehirlere de gidenler olmuş ama biz memleket sevgisine, ata toprağı düşüncesine buradayız.” (K1), “Burada olmamızın sebebi rahmetli babamız. Bize

kalsa çoktan Bursa'ya ya da İstanbul'a giderdik ben İstanbul'da okudum. Türkiye'nin pek çok yerini gezdim gördüm piyasaya hâkimim ancak baba toprağı burası. Babam hayattayken toprağınızdan gitmeyin derdi kopamadık. Baba ocağı anlayacağınız.” (K34) ve “Fabrikanın burada yer almasında pek çok sebep söylenebilir ama bence en önemlisi ya da ilk söylenmesi gereken patronlar Kayserili. Zaten memleketleri binalarda kendilerine ait dolayısıyla burada bulunmamızın büyük sebebi memleketleri olmasıdır.” (K46) ifadeleri verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB'de yer alan firmaların önemli bir kısmı için bölgede bulunma sebebi, firma sahiplerinin “Kayserili olmalarıdır” şeklinde değerlendirme yapılabilir. Ayrıca aile faktörünün de firmaların Kayseri OSB'nde yer almasında etkili olduğu, iş yerinin firmalara ait olmasının da etken olduğu ifade edilebilir.

Şekil 4. Firmaların Kayseri OSB'sinde yer alma durumu ve ifade sıklıkları

Mobilya Deyince Kayseri

Katılımcıların %16'sı firmalarının Kayseri OSB'de yer alma gerekçesi olarak Kayseri şehrinin mobilya ile özdeşleşmesi durumunu dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Türkiye’de nereye giderseniz gidin mobilya deyince Kayseri mi? Bursa mı? Derler. Eskiden Ankara da çok konuşulurdu ama artık Kayseri ve Bursa dünya çağında mobilya üreticisi oldu. Şimdi Rize’ye gidin mobilya deyin Kayseri derler. Ben geçen sene Lübnan’a gittim orda da Kayseri’den geliyorum deyince mobilyacı bu dediler. Şimdi hal böyle olunca ve üretimin merkezi de OSB olunca biz buraya geldik. 25 yıl kadar oldu buraya geçeli firma eskiden Ağaç İşleri’ndeydi orası Anbar diye geçer.” (K41) ve “Biz fason üretim yapıyoruz yani mobilya üretiyoruz diyebilirim. Ya da asıl mobilya üretenlerin ihtiyaçlarına cevap veriyoruz diyebilirim. Kayseri mobilyanın başkenti artık. Kayseri ile mobilya özdeşleşmiş bir olmuş yani kavramlar. OSB’de olmamızın sebebi bu aslında bu sektörde olma sebebimiz de bu şükür burada işlerimiz de gayet iyi.” (K11) ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’nde yer alan firmaların bir kısmı için bölgede bulunma sebebi “Kayseri ile mobilya sektöründe oluşan özdeşleşmedir” şeklinde değerlendirme yapılabilir.

Markalaşma

Katılımcıların %12’si firmalarının Kayseri OSB’de yer alma gerekçesi olarak OSB’de yer almanın bilinirliği artırarak markalaşmayı sağlama durumunu dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Şimdi organize sanayi bölgesi denince bir ciddilik bir düzen akla geliyor. Sana sanayici deniyor. Ayrıca OSB’de yer alıyorsan fabrikatör, sanayici oluyorsun. Çok üretim yapmasan da bir markan oluyor. Buralıyız ama asıl faktör yani bizi organizeye getiren süre markamız olsun Kayseri ya da Türkiye için değil dünya için üretim yapalım düşüncesidir.” (K5) ve “Organizede olunca adımız kalıcı oluyor. Şimdi kalıcı oluyor ne demek. Şehir şehir gezeriz biz, ürün tanıtırız iş ağıımızı genişletmeye çalışırız. Kartvizit ya da bir dosya verdiğimizde orada yazan adres organize sanayi bölgesi ise markanıza önem veriliyor. Markan altında adres organize sanayi diye yazarsa fabrikatör algısı oluyor. Muhatabın seni daha saygılı

karşılıyor. Bunlar ticarete önemli. Eskiden malın kalitesi incelenirdi. Şimdi markan tutmuşsa, şu internet sayfalarında güzel yorum yapılmışsa ve şikâyet yoksa iyi ürün deniyor. Orada da marka önemli bak.” (K32) ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’de yer alan firmaların bir kısmı için bölgede bulunma sebebi “şirket isimlerinin markalaşmasıdır” şeklinde değerlendirme yapılabilir.

Düzen ve Mekânların Geniş Olması

Katılımcıların %10’u firmalarının Kayseri OSB’de yer alma gerekçesi olarak OSB’de düzenli bir yapılaşmanın olması ve buradaki mekânların geniş olması durumunu dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Firmamızın burada yer almasının pek çok sebebi var tek tek dile getirmekte fayda var. Müşteriye yakın olmak bir sebep, düzenli enerji kaynağı başka bir sebep bunlar dışında da sorun varsa hani olur da bir aksaklık meydana gelirse ve organize yer alıyorsanız OSB yönetimi buna hemen çözüm buluyor mesela bu da bir sebep. Gerçi güvenlik ihtiyacı var organize ama onu dezavantaj olarak görmüyorum. Pek çok gerekçe dile getirdim ama en önemli sebep neydi dersiniz hangarların geniş olması ve genel anlamda bir düzenin olması diyebilirim yoksa farklı bir yerde de üretim yaparız biz.” (K8) ve “Organize yani adı üstünde bir düzen var hangarlar büyük, geniş. Mesela biz kiracıyız burada yan taraf da bize ait ikisi de kira. Kendi yerimiz ağaç işlerinde biz de kiraya verdik buraya geldik. Niyeye? Kapasite artsın üretim artsın Pazar genişlesin. Aile şirketi bizimki e şimdi yerinde sayarsan bu kadar kişinin geçimi ne olacak? Yani gelmemizdeki en önemli sebep mekânların geniş olmasıdır diyebilirim.” (K19) ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’de yer alan firmaların bir kısmı için bölgede bulunma sebebi “genel anlamda bir düzenin olması ve üretim yapılan mekânların geniş olmasıdır” şeklinde değerlendirme yapılabilir.

Pazar Etkisi

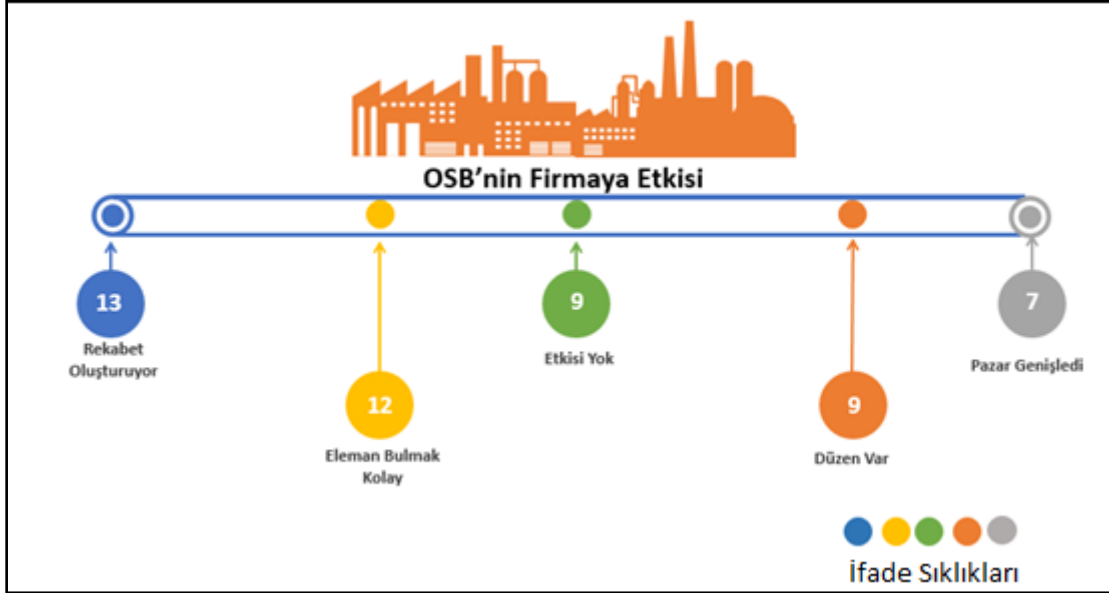
Katılımcıların %10’u firmalarının Kayseri OSB’de yer alma gerekçesi olarak OSB’de yer almanın, firmaların pazar imkânlarını genişlettiği düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Firmamızdaki üretimin asıl mantığı mobilya sanayisine tedarik ürünleri üretmektir. Bizim gibi yani bizim konseptte üretim yapan firmalar büyük mobilya firmalarına ne kadar yakın olursa o kadar iyidir. Diğer sektörler denmesinin sebebi de bu aslında. Üretmediğimiz bir ürün varsa onun da teminini sağlarız. Farklı bir yerde olsak mesela İncesu Organize ’de olsak iş yapamayız ya da burada yaptığımız gibi iş yapamayız. Burası bizim hem üretim yerimiz hem de tüketim sahamız yani pazarımız.” (K4) ve “Buradayız ekmeğimiz burada. Şundan ötürü böyle dedim biz ürettiğimiz ürünü yine burada satıyoruz. Biz ara üretim yapıyoruz ve sektörün büyük firmalarının yükünü hafifletiyoruz. Nakliye stresimiz olmuyor bu da hem maddi hem manevi olarak bizi rahatlatıyor. Tek sebep bu değil mesela Kayseriliyiz biz zaten organizein çoğu Kayserili ya da çevre illerden uzaktan insan sayısı çok az ama bizi ilgilendiren kısmı bu. Tüketicimize yakınız.” (K29) ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’de yer alan firmaların bir kısmı için bölgede bulunma sebebi “ürünlerini hızlı bir şekilde sattıkları pazarın OSB olmasıdır” şeklinde değerlendirme yapılabilir.

Kurumsallık

Katılımcıların %8’i, firmalarının Kayseri OSB’de yer alma gerekçesi olarak OSB’de yer almanın, firmaları daha kurumsal bir hale dönüştürdüğü düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Bizim sektörde üretimi her yerde yaparsınız. Ama organize yer alıyorsanız size daha kurumsal bakılıyor. Bu da karşılımdan ödemeye hatta hitap şekline kadar sizi firma olarak etkiliyor. Pazara yakınlıkta etkili ama o konuda hadi diyelim maliyet azaltma amacı vardı diyelim ama buraya gelme sebebimiz kurumsal kimlik oluşsun divedir.” (K9) ve “Yıllar önce organizeye geçelim dediğimde rahmetli babam oraya gidince ne olacak diye sordu bana. Kendimce açıkladım. Aslında bilmeden atölyeden fabrikaya geçmiştik. Dükkândan şirkete dönmüşüz. Usta yerine bey demeye başladılar. Buranın en önemli katkısı bu oldu. Neden buradasın diyene bunu derim” (K40) ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’de yer alan firmaların bir kısmı için bölgede bulunma sebebi “OSB’de bulunan firmaların kurumsal kimliğe geçiş yapmasıdır” şeklinde değerlendirme yapılabilir.

OSB'nin Firmaya Etkisi

Katılımcıların, Kayseri OSB'de yer almasının firmalarına olan etkilerine ilişkin belirttikleri görüşleri ve bunların ifade sıklıkları Şekil 5'te sunulmuştur. Şekil 5 incelendiğinde katılımcıların genel olarak, Kayseri Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunmanın firmalarına etkilerine ilişkin görüşleri beş başlık altında toplanmıştır. Katılımcıların görüşlerine göre ifade sıklığı fazla olandan az olana doğru “rekabet oluşuyor”, “eleman bulmak kolay”, “düzen var”, “etkisi yok” ve “pazar genişledi” şeklinde değerlendirilmeler gerçekleştirilmiştir.

Şekil 5. Kayseri OSB içerisinde yer almanın firmaya etkisi ve ifade sıklıkları

Rekabet oluşuyor

Katılımcıların %26'sı Kayseri OSB'de bulunmanın firmalarına olan etkilerine yönelik olarak rekabet oluşuyor bu da üretim kalitesini artırıyor düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklemek için “Firmamızın burada yer alması tabii ki pek çok açıdan önemli bana neden OSB dediklerinde ben önce şunu söylerim. Rekabet. Rekabet çok önemli Allah herkese çok kazandırsın ama işini iyi yapan da daha çok kazansın biz burada çok eski değiliz ama aynı sektörde yer alıp da eskiler kadar iş yapan birkaç firmadan biriyiz. 5 yıl kadar oldu ama aileden dolayı tecrübem daha çok tabii. Rekabet oluşunca bu yarışın içinde biz de varız demek için bir yol belirledik kendimize ve sektörün ileri gelen firmalarından biri haline geldik. Bizi bu noktaya getiren süreç hem organize içerisinde bulunmak hem de oluşan rekabettir. OSB'nin bize ve diğer firmalara kattığı en güzel katma değer bence rekabet.” (K20) ve “İnovasyon, iş birliği, girişimcilik gibi konularda burada bulunmanın bir faydası yok. Üretim gelen talebe cevap vermektir. Farklı bir lokasyonda yer alsak da talep varsa ona göre üretim yaparız. Önceki dönemde ben de OSB yönetimindeydim, yönetimin Ar-Ge desteği verelim düşüncesi olmaz. Sordunuz açıklayayım madem. Şimdi şöyle ki OSB yönetiminin görevi belediyeye benzer. Belediye ne yapar temizlik yapar, alt yapıda hata varsa düzeltir. İtfaiyesi vardır. Başka mesela kurumlar arasında aracılık yapar. Su şebekesinde bir sıkıntı vardır belediye ile görüşür gibi. Şimdi görev tanımı bu olunca Ar-Ge desteğine sıra gelmez. OSB'de yer alıyorsa firma rekabet vardır. Kaliteli ya da pazarın beklediği kalitede ürünü yapmak zorundasın. Yoksa senden çok var derler.” (K24) ifadeleri yer verilebilir. Verilen örnek ifadelerden de yola çıkılarak, Kayseri Organize Sanayi Bölgesi'nde yer almanın firmaya olan etkisine katılımcıların önemli bir kısmı “rekabet oluşmasını sağlıyor” düşüncesini dile getirmişlerdir değerlendirilmesi yapılabilir

Eleman Bulmak Kolay

Katılımcıların %24'ü Kayseri OSB'de bulunmanın firmalarına olan etkilerine yönelik olarak eleman bulmak kolay oluyor düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklemek için “Burada olunca işçi bulmak kolay oluyor. Ancak kolay dediğime bakmayın bizim çoğu işçimiz maalesef Türk değil biz de Türk değiliz ama artık buralıyız ben soran olunca Kayseriliyim diyorum. Aslen İranlıyım. Türkler

bizimle çalışmıyor. Üretim alanına geçip bakarsanız çoğu yabancı. Sizi karşılayan arkadaşlarda yabancı mesela. Üretim yaparken zorlanıyoruz. İstihdam açısından problem yaşıyoruz. Halbuki hem şehre hem ülkeye katkımız da var ama maalesef genel durum bu. Ancak dediğim gibi her şeye ve tüm olumsuzluklara rağmen OSB’de olduğumuz için rahat bir şekilde eleman buluyoruz.” (K6) ve “Burada olmak Kayseri gibi sanayi şehirlerinde pek çok açıdan avantajdır ama en önemlisi bence işçi. Şimdi burada ana yol kenarında bahçe duvarına bir yazı as ertesi gün başvuru patlaması olur. Farklı bir yerde de üretim yapabilirsin ama işçilerde şöyle bir algı vardır. Organizede iş vardır derler. Kayseri’ye çevre illerden göç edenlere sorun buraya gelirken ilk hedef iş bulmaktır ve burada bulacağına emindir. Sebebi ise bu organizedir.” (K50) ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak firmaların OSB’nde yer almasının firmaya olan etkisi için “eleman bulmayı kolaylaştırdığı” değerlendirilmesi yapılabilir.

Düzen Var

Katılımcıların %18’i Kayseri OSB’de bulunmanın firmalarına olan etkilerine yönelik olarak OSB’nin düzenli olduğu düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Sadece düzen var diyebilirim tabi bu düzenin bizim için artıları var. Yoksa üretim için olsun satış için olsun bize çok da faydası yok. Kayseri çok göç alıyor vasıflı vasıfsız olmak üzere her yer iş arayan vatandaşla dolu. Nerde olsak eleman buluruz biz ama işte her yer düzenli olmaz. Şurada hangarların bir ihtiyacı olsa su kesilse ya da rögar tıkanca yönetim anında çözüm bulabiliyor. Bize burada olmanın yegâne faydasıdır diyebilirim.” (K2) ve “Organize demek düzen demektir her şeyin evvelinde. Buranın gelişimine şahit olanlardanız biz. Kardeşlerimle birlikte işletmecilik yapıyoruz ara sıra sohbet ederken mevzusu geçer nerden nereye geldi. Organize oturdu artık aksayan bir şey varsa bir sorun varsa anında çözüm üretiliyor. Yönetimlerin de bir hafızası oluştu. Dolayısıyla tecrübe ışığında hemen çözüm üretiliyor. Gerçi itfaiye ve güvenlik sıkıntısı var benim gördüğüm kadarıyla ama bunlar herhalde konumuz değil. Şimdi bana deseler ki buradan İncesu Organize’ye gidelim. Kesinlikle gitmem. Nedeni de bu işte. Burada oturmuş bir düzen var. Buraya gelme sebebimiz daha fazla üretim yapmaktı ama şu an burada bulunma ve devam etme sebebimiz düzenin olmasıdır” (K22) ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak firmaların OSB’nde yer almasının firmaya olan etkisi için “düzenli bir yapının olduğu” değerlendirilmesi yapılabilir.

Etkisi Yok

Katılımcıların %18’i Kayseri OSB’de bulunmanın firmalarına olan etkilerine yönelik olarak OSB’nin herhangi bir etkisinin olmadığı düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Burada olmanın öyle aman aman bir faydası yok ki bize. Zararı da yok yani. Şu an Mimarşin OSB’de olsak ya da İncesu’da yine aynı işi yapar aynı parayı kazanırız. Zamanında geldik kaldık. Yerimiz kendimizin olmasa kirada durulmaz burada. Gideriz yani.” (K43) ve “Burada bulunmamız zamanında babamların gelmesinden kaynaklı özel bir sebeple gelseler bilirdik. Üretimi yapmasanız, dağıtım yapmasanız iş bağlamasanız burada yer alıyorsunuz diye kimse size para kazandırmaz. Öyle bir ayrıcalık yaşamıyoruz yani yaşayan da duymadım hiç.” (K17) ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak firmaların OSB’nde yer almasının firmaya olan etkisi için “bir etkisi yok” değerlendirilmesi yapılabilir.

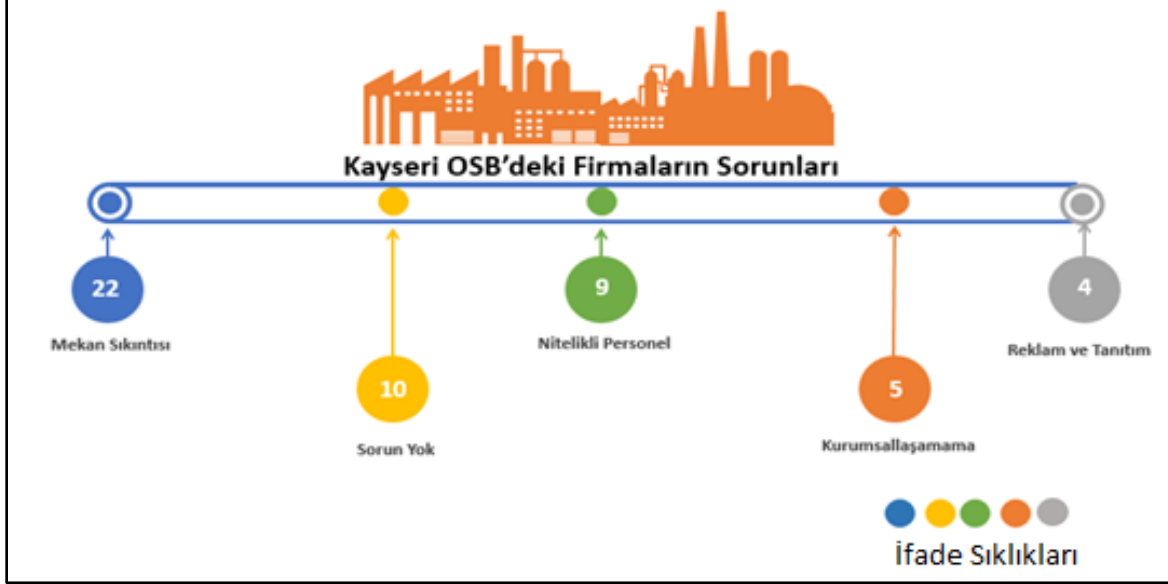
Pazar Genişledi

Katılımcıların %14’ü Kayseri OSB’de bulunmanın firmalarına olan etkilerine yönelik olarak ürünlerini sattıkları pazarın genişlediği düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Burada hangarlar geniş mekân geniş olunca üretim kapasiteniz artıyor. Üretim artınca ve kaliteden taviz vermezseniz pazar ağıңыз genişliyor. Türkiye’de hemen her ilde bizim üretimimiz olan ürünleri görebilirsiniz. Buraya geçtikten sonra oldu bu gelişmeler. Organizenin bize bir faydasıdır bu.” (K27) ve “Burada ham madde sağlama işi kolay, düzenli olması avantaj, rekabet var, işçi bulmak kolay, pazara yakınsınız ve bence en önemlisi bu pazar meselesi. Mobilya sektörüne destek ürünleri yapıyoruz biz. Çeşitli boyutlarda ürünler diyeyim. Mobilya buranın amiral gemisi sektörü. Dolayısıyla bizim gibi firmalar için burası üretimin yanında bir de pazar alanıdır. Ben muhasebe işlerine bakıyorum ama babamlardan duyduğum buraya geçince biz her geçen gün gelen talep sayısı artmaya başladığıdır. İşimizi de taleplere göre yapınca pazar alanımız genişledi tam kapasite üretim yapıyoruz yılladır. Pandemide etkilendik tabi ama çabuk toparlayanlardanız mesela. Pazar burası olunca nakliye giderimizde minimize oluyor. Düşündüğümüz tek şey pazarın ihtiyacına cevap vermek oluyor.” (K31)

ifadelerine yer verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak firmaların OSB’de yer almasının firmaya olan etkisi için “pazar alanının genişlediği” değerlendirilmesi yapılabilir.

OSB’ndeki Firmaların Sorunları

Katılımcıların, Kayseri OSB’deki firmaların sorunlarına ilişkin belirttikleri görüşleri ve bunların ifade sıklıkları Şekil 6’da sunulmuştur. Katılımcıların görüşlerinin beş başlık altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine göre ifade sıklığı fazla olandan az olana doğru “mekân sıkıntısı”, “sorun yok”, “nitelikli personel”, “kurumsallaşamama” ve “reklam ve tanıtım” şeklinde nitelendirmeler oluşmuştur.

Şekil 6. Kayseri OSB’deki firmaların sorunları ve ifade sıklıkları

Mekân Sıkıntısı

Katılımcıların %44’lük önemli bir kesimi Kayseri OSB’deki sorunlara yönelik olarak mekân sıkıntısı olduğu düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Buranın en önemli problemi mekânlar. Burada bizim gibi kiracıysanız vay halinize. Hele ki şu son 3-4 yıllık süreçte kiracı olanlar perişan oldu. Organizedeki kurumsal firmalara oranla daha küçük olan pek çok işletme kira fiyatları yüzünden ya iflas etti ya da kapatma kararı aldı. Buradaki çoğu kiralık mekânın sahibinin yaptığı işe bakın da burayla alakası olmadığını anlarsınız. Şimdi isim vermek yakışık almaz ama dile getirmek lazım. Zamanında bir şekilde buradan hangar dediğimiz iş yerlerini almışlar. Şimdi kafalarına göre kira zammı yapıyorlar. Önceki yönetim döneminde OSB’nin genişletilmesi gündemdeydi yeni yönetim ne eder bilmiyorum ama ya buranın genişlemesi lazım ya da bu kira meselesine bir el atılması gerekiyor. OSB yönetimi buna el atmak zorundadır.” (K42) ve “Burası yerleşmiş düzeni olan bir organize. Ben işimiz icabı şehir şehir gezerim. Pek çok OSB’ye de gittim. İnsanın olduğu yerde sorun olur ama burada çok az sorun var diyebilirim. Bu az dediğim sorunların da en önemlisi üretim binası sıkıntısıdır. Mevcut hali gelişen firmaların taleplerini karşılamıyor. İncesu’ya organize yapıldı oraya geçin deme hakkı yok kimsenin. Burada var işte genişletin yani zararı kime? Mekânların bir kısmının sahiplerinin buradaki firmalarla alakası yok. Topraktan almış, yatırım için almış, almış ama sektör değiştirmiş gitmiş falan şimdi kirada. Kira artışları fahiş. Üretmek isteyen firmalar onca sorunun altında bir de kira derdi ile uğraşılıyor. Çözüm bulunması lazım ama bence çözüm buranın genişletilmesi üretim yapan firmalara destek verilmesidir.” (K35) ifadeleri verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’de yer alan firmaların sorunlarının başında “mekân sıkıntısı geliyor” değerlendirilmesi yapılabilir.

Sorun Yok

Katılımcıların %20’si Kayseri OSB’deki sorunlara yönelik olarak sorulan soruya herhangi bir sorun yok cevabını vermiş ve çeşitli gerekçelerle verdikleri cevabı gerekçelendirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Oturmuş yapısı olan bir organize burası sıkıntı diyebileceğim bir şey yok. Yakın zamana kadar altyapı problemi zaman zaman gündem oluyordu hatta su baskınları olurdu ama ciddi bir yatırım yapıldı ve bunun neticesinde fazla olan suyu sazlığa gönderen bir sistem yapıldı. Hem OSB’de

yer alan mekânların zararı en aza indi hem de sazlık alan su ile desteklenmiş oldu” (K15) ve “Altyapı sorunumuz yok. Enerji sorunumuz yok ya da pazarlama sorunumuz yok müşteri kendisi geliyor bize. Bir organize bölgesi zaten size daha başka ne sağlayabilir ki? Sorun şudur diyeceğim bir şey yok benim bence her şey güzel” (K12) ifadeleri verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı OSB’de “herhangi bir sorun yaşamıyorlar” değerlendirmesi yapılabilir.

Nitelikli Personel

Katılımcıların %18’i Kayseri OSB’deki sorunlara yönelik olarak nitelikli personel sıkıntısı olduğunu beyan etmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Burası adı üstünde organize. Yani organize olmuş düzen oturmuş. Enerji, ulaşım, altyapı, tanıtım falan bunların tamamı beşerî unsurlar bunlar bir toplantı bir miktar bütçe ile çözülecek sorunlar bence bunlar sorun bile değil. Ama buranın yani bizim firmamız da dâhil neredeyse tüm işletmelerin ara eleman ve nitelikli eleman problemi var. İlanaya çıkın onlarca yüzlerce başvuru alırsınız kısa sürede ama bunların çoğu tecrübesiz oluyor. Şimdi sen ben almazsak bunlar nerde tecrübe kazanacak sorusunu sormanız lazım? Haklı bir soru bu ama siz sorarsanız haklısınız derim sektörden uzaksınız. Burada yani bölge kapsamında okul var teknik okul bu. Ama kim yetişiyor nasıl yetişiyor benim bilgim yok. Meslek lisesi dolu her yer ama oradan bize gelen personel sayısı çok onları da bizim ustalar yetiştiriyor burada. Eskiden bir meslek lisesinden öğrenci gelirdi bize. Staj dedikleri iş. Şimdi bu işi takip etmek için görevli öğretmenler olurmuş ama tabi biz işleyişi çok bilmeyiz. Öğrendim ki bu öğretmenlere takip ettikleri için devlet maaşları dışında ek para da veriyormuş. Sordum öğretmen arkadaş gelince bana uğrasın bir tanışalım. Dediler ki öğretmen bir sene başında gelir bir sene sonunda. Müdürünün yanına gittim dedim bu iş böyleymiş ama bize gelen giden yok. Olur mu dedi her hafta belirli günün var her Salı öğretmenimiz geliyor. Dedim yok. Çağırdı öğretmen arkadaş gelmediğini gelmiş gibi yaptığını kabul etti. Neyse öğretmen gitti müdüre dedim arkadaş ceza alacak mı? Yok dedi müdür bey. O sene kestim bu staj işini. Yani meslek liselerinden gelen öğrencinin çalışma derdi yok öğretmen arkadaşın adam yetişsin diye derdi yok. Nitelikli personel de yetişmiyor böyle olunca.” (K47) ve “Çok sorunumuz yok sistem oturmuş halde ama tüm memlekette olduğu gibi bizim burada nitelikli ara eleman sorunumuz var. Her gelen ustayım diyor çoğu çıraklık yapıyor. Yani iş başında iş öğreniyor bu durumda firmaların üstünde önemli bir stres kaynağı bana göre. Bunun da çözümü eğitim politikalarından geçiyor. Sahayı görüp anlayıp ona göre planlama yapılması lazım.” (K38) ifadeleri örnek olarak verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı için “nitelikli personel bulunmaması bir sorundur” değerlendirmesi yapılabilir.

Kurumsallaşamama

Katılımcıların %10’u Kayseri OSB’deki sorunlara yönelik olarak firmaların kurumsallaşmadığı durumunu ifade etmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Bir kere altyapı sorunumuz yok pazarlama, enerji gibi sorunlar tanıtım gibi işler organize kolay çözümlüyor. Bence buranın en önemli sorunu bunların ötesindedir. Kurumsallık yok firmaların çoğunda. Bugün kazanalım müşteriyi elimizde tutalım zaten yarın da kazanırız diyorlar. Aile şirketi çoğu. Aile şirketi derken ailenin geçimini sağlasın evi arabayı alalım çocukları okutalım everelim tamam. Öyle olmaz olmamalı. Biz geçim için yapıyoruz bu işi ama biz ne kadar üretirsek memleket de o kadar kazanıyor. Kurumsal hale dönüşmek illa holding olmak demek değil ki bir üretim politikan olur hedeflerin olur ulaşmak için çaban olur. Firma içi eğitimler düzenlenir. Bunlar için de OSB yönetimi bir şey yapamaz kişinin kendi ufku kadar büyür. Bu büyümenin sınırı yok. Büyümek para kazanmak demek değildir. Kazandırmaktır. İşçine, bölgene, şehrine ve ülkeneye yatırımdır. Şimdi burada bir sürü firma var bir kısmını hiç bilmem ben. Niye bilmiyorum? İş yapmadığımdan değil duymadım ki adını. Kurumsallık yok. Hangara koy makinaları ustası yanına ver üret sat kazan. Bu sanayici olmak fabrikatör olmak değil ki. Firmanın bir adı olacak. Logosu olacak mesela. Logoyu görünce bu kalite dedirtecek. Bu iş kolay değil. Hayal kurmak gerekir. Plan yapmak gerekir. Eğitime önem vermek gerekir. İşçine değer vermen gerekir. Destek olman gerekir. Ver asgari ücreti adam çalışsın mesaiye kalsın üç beş fazla alayım diye. Sen para kazan. Olmaz böyle. Ben burada mesaiye talip olan personelime ne derdin var demezsem okullar açılınca eğitim desteği yılın belli dönemlerinde gıda desteği bayram ikramiyesi falan vermezsem onlar benim hayallerimi gerçekleştirmek için uğraşmaz. Onları hayallerine ortak edeceksin. Bunlarda kendi nevi şahsına münhasır bir kurum olmanı gerektirir. Atölye, fabrika falan değil kurumsal bir firma olacaksın. Burada o çok yok ondan dolayı da her sene konkordato, iflas, iş değişikliği duyuyoruz. Sürdürülebilir üretim için kurumsallık

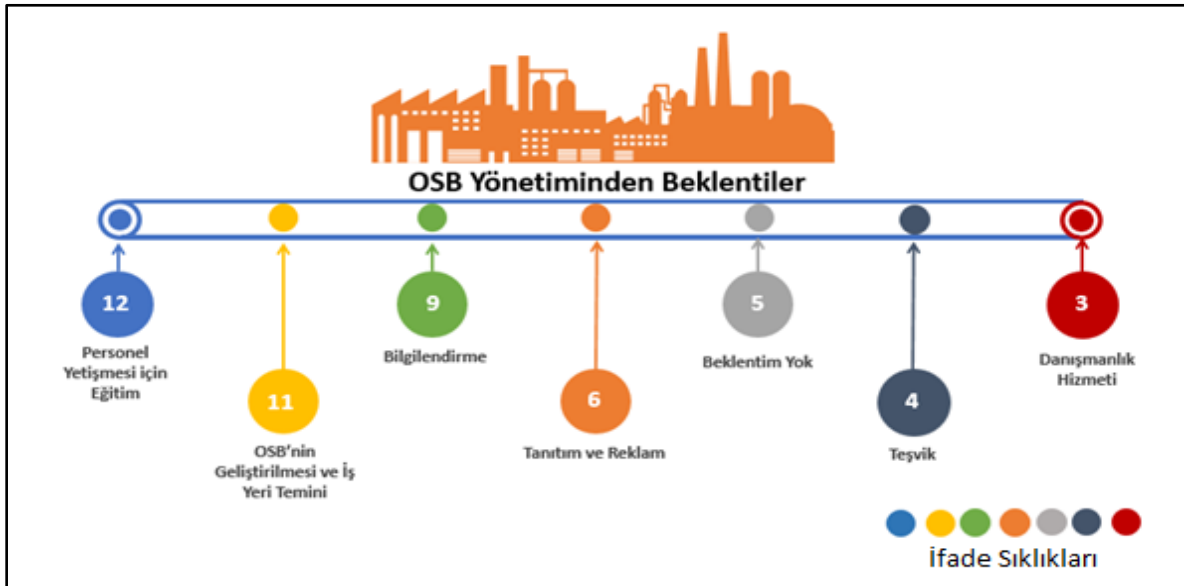
şart ama tüm bileşenleriyle olması lazım. OSB’de yönetim bize göre genç tabi bunları düşünüp bir seminer falan düzenleyebilirler.” (K28) ifadeleri örnek olarak verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı için OSB’de yer alan firmaların “kurumsallaşma sorunu vardır” değerlendirmesi yapılabilir.

Reklam ve Tanıtım

Katılımcıların %8’i Kayseri OSB’deki sorunlara yönelik olarak genel anlamda reklam ve tanıtım sorunu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumu örneklemek için “Buranın problemi reklam yapamıyorlar tanıtım yok. Firmalar kendi çapında yapıyor ama onlarında sayısı çok değil. Bir fuar alanımız var mekân geniş ferah ama bir Konya’daki fuarlar gibi fuar organize edemiyorlar. Bütçeler ziyan oluyor. OSB yönetimine sorsan organizatör firmada hata var e orayla kim anlaşıyor? Burada yapılan etkinlikler Kayseri’de yayın yapan TV kanallarında haber oluyor. TRT’yi getirmek zor mu? Buranın pazar alanı sadece Kayseri gibi davranırsan Konya, Gaziantep, Bursa seni geçer gider. İyi reklam ve tanıtım yüksek talep getirir. Bu da üretimini arttırır. OSB yönetimi bu konuda kendini yenilemeli çağın şartlarına uygun bir tanıtım işine girmeli. Öyle kırlangıç afiş bastırıp reklam panolarını süslemeyle tanıtım işi olmuyor.” (K16) ve “Buranın bence tek problemi reklam. Tanıtım yok ki. OSB yönetimleri yıllardır bu işi yapamadı. Dev bütçelerle iş yapıyorsunuz ama iş tanıtıma gelince bir yerde tıkanıyor.” (K33) ifadeleri örnek olarak verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı için “OSB’nde reklam ve tanıtım sorunu vardır” değerlendirilmesi yapılabilir.

OSB Yönetiminden Beklentiler

Katılımcıların, firmaların Kayseri OSB yönetiminden beklentilerine ilişkin belirttikleri görüşleri ve bunların ifade sıklıkları Şekil 7’de sunulmuştur. Buna göre katılımcıların genel olarak, Kayseri OSB yönetiminden beklentilerine ilişkin ifade ettikleri görüşlerin yedi başlık altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine göre ifade sıklığı fazla olandan az olana doğru “personel yetişmesi için eğitim”, “OSB’nin geliştirilmesi ve iş yeri temini”, “bilgilendirme”, “tanıtım ve reklam”, “beklentim yok”, “teşvik” ve “danışmanlık hizmeti” şeklinde nitelendirmeler oluşmuştur.

Şekil 7. Kayseri OSB içerisinde yer alan firmaların OSB yönetiminden beklentileri ve ifade sıklıkları

Personel Yetiştirilmesi İçin Eğitim

Katılımcıların %24’ü Kayseri OSB yönetiminden beklentilere yönelik olarak personel yetiştirilmesi için eğitim verilmesi düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklemek için “Bu soru güzel oldu. Şimdi OSB yönetiminin görev ve sorumluluklarını bilmek lazım. Teşvik beklemek, para beklemek olmaz. Ama eğitim işine el atabilirler. Ara eleman olsun yetkin personel olsun ya da personel olsun işte ne olursa olsun personel yetiştirilmesi için program yapabilir. İş birliği yapabilir. Personel yetişsin ki kaliteli üretim problemi ortadan kalksın. Bunu çok rahat organize edebilir yönetim. Bunun tanıtımını yapabilir. Burs verebilir.” (K30) ve “Burada pek çok firma ile görüşüyorsunuz. Beklentinin çok fazla olacağını

tahmin ediyorum. Sonuçta buradaki komşularımız ile sohbet ediyoruz. Beklenti fazla ama yönetim bu konuda yetkin değil. Çok sorunumuz var ama yönetim bu konunun adresi değil bence. Mesela sigorta sorunumuz vardı gittik görüştük çözüm üretemediler. Burada mülk sahibi olmak zor ve çözüm yok. Ama en önemlisi eğitim faaliyetleridir. Eğitim kişinin yetişmesi için olmazsa olmazdır. Nitelikli bir personel eğitimle yetişir. Bu konuda yönetim bir komisyon kurabilir çalışmalara başlayabilir. Küçük yaştan alıp yetiştirip iyi paralar verip çalıştırabiliriz.” (K21) ifadeleri örnek olarak verilebilir. Örnek ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı OSB yönetiminden personel yetişmesi için eğitim faaliyetlerinin yapılmasını bekliyor ve bu konuda bazı önerilerde bulunuyorlar değerlendirilmesi yapılabilir.

OSB’nin Geliştirilmesi ve İş Yeri Temini

Katılımcıların %22’si, Kayseri OSB yönetiminden beklentilere yönelik olarak Organize Sanayi Bölgesi’nin geliştirilmesi ve iş yeri temini düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklemek için “Burada pek çok eğitim faaliyeti oluyor. Tanıtım yapılıyor ama burada ben biliyorum ki pek çok işletmenin kullandıkları binaların meskeni yok. İzni yok. Bunların bu basit sorunları çözülebilir. Arsa temini ile genişletme yapılarak yeni iş yerleri temin edilebilir. Bunlar da OSB yönetimi için zor uğraşlar değil.” (K48) ve “Çok beklentim yok zira OSB yönetiminin siyaset kurumuna yakın durması bizden uzak olmasına sebep oluyor. Bu organize doldu. Mekân sahiplerinin bir kısmının burayla hiç ilgisi yok almışlar bir şekilde kiraya veriyorlar. Şimdi buranın genişletilmesi lazım yeni hangarların inşa edilmesi lazım. Bunu çok rahat temin edebilir organize yönetimi. Kiracı olup belirli bir sayıda eleman çalıştıran ihracatı olan firmalara öncelik vererek bu mülk sahiplerinin kira teröründen bizleri kurtarabilirler.” (K26) ifadeline yer verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı “OSB yönetiminden yeni iş yerleri yapılarak OSB’nin genişletilmesini bekliyorlar ve bu konuda bazı önerilerde bulunuyorlar” değerlendirilmesi yapılabilir.

Bilgilendirme

Katılımcıların %18’i Kayseri OSB yönetiminden beklentilere yönelik olarak yapılan çalışmalar, planlamalar ve işlemlerle ilgili düzenli bilgilendirme yapılması düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklemek için “Ne bekliyorum ben? Çok bir beklentim yok öyle olup bitenden haberdar olsam yeter. Şimdi ara ara haber geliyor mail ile ama SMS olur diğer yazışmalar olur bunlar düzenli olarak buradaki iştirakçilere sağlanmalı. Bizim gündemimiz yoğun oluyor. OSB yönetimi buradaki sektörlerle alakalı dünyada ne tür gelişmeler var neler yapılıyor bunları araştırıp düzenli bir bülten yapıp bize ulaştırabilir.” (K39) ve “Çoğu zaman olup bitenlerden yaşanan gelişmelerden haberimiz olmuyor. Yönetim tabii istediği zaman her türlü ulaşır. Çok beklentim yok benim ama düzenli bilgilendirme yapabilirlerse de sevinirim.” (K10) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı “OSB yönetiminden yapılan çalışmalar ve planlamalarla ilgili düzenli bilgilendirme bekliyorlar ve bu konuda birtakım önerilerde bulunuyorlar” değerlendirilmesi yapılabilir.

Tanıtım ve Reklam

Katılımcıların %12’si Kayseri OSB yönetiminden beklentilere yönelik olarak tanıtım ve reklam yapılması gerektiği düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklemek için “Yönetim gerekeni yapıyor. Önceki yönetimlerde iyiydi emek veren herkesten Allah razı olsun demek lazım. Zaman değişiyor şartlara göre yaşamak lazım. Sistematik ve güncel reklam ve tanıtım işini OSB yönetimi yapmalıdır. Hâlâ kırk sene evvelinin modası olan fuar işleri ile reklam ve tanıtım olmuyor. Modern sistemlere ayak uydurmalı. Mesela şu fenomenler ve sosyal medya işleri. Çok mantıklı. Artık herkesin elinde telefon var. Bunlar yapılabilir.” (K23) ve “Benim beklentim ne reklam ve tanıtımın yapılmasıdır. Tüm firmalar tek tek reklam yapamaz yaptırılmaz. Kimi zamandan sıkıntı yaşar kimi bütçeden sıkıntı yaşar. Bu reklam ve tanıtım işi bir düzen içerisinde yönetince yapılırsa eğer hem bir fırsat eşitliği oluşur hem de reklam yapılmış olur. Böyle bir işe girerler mi bilmem ama girerlerse güzel olur bence” (K18) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı “OSB yönetiminden reklam ve tanıtım işlerinin yapılmasını bekliyorlar ve bu konuda birtakım önerilerde bulunuyorlar” değerlendirilmesi yapılabilir.

Beklentim Yok

Katılımcıların %10'u Kayseri OSB yönetiminden beklentilere yönelik olarak herhangi bir beklentilerinin olmadığını dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için "Gerekli her şey zaten yapılıyor. Mevcut yönetim geldi geleli ulaşılabilir, dert dinleyen ve çözüm üreten bir anlayış geldi. Eski yönetimlerden de memnunduk ama onlar biraz siyaset kurumuna yanaşmayı tercih etti. Beklentim yok, Allah yardımcıları olsun." (K7) ve "Yönetimden ne bekleyeceğim? Suyum aksın, enerjim gelsin, gider tıkanmasın yeter bana. Bunlarda yapılıyor zaten. Bundan yana da bir beklentim yoktur." (K44) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB'deki firmaların bir kısmı "OSB yönetiminden herhangi bir beklenti içinde değildir" değerlendirmesi yapılabilir.

Teşvik

Katılımcıların %8'i Kayseri OSB yönetiminden beklentilere yönelik olarak maddi olanak ve teşvik beklendiklerini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için "Kredi almak zorlaştı artık OSB yönetimi bankalarla görüşüp kredi işlemlerinde kolaylık sağlayabilir. Ya da ilgili kurumlarla görüşüp teşvikin önünü açabilir. Kayserili ne yapıyorsa kendi yapıyor mantığı artık kalksın ortadan birazda devlet imkânlarını yanımızda görelim. Bunun için yönetim girişimlerde bulunabilir. Siyasilerin biri gidiyor biri geliyor. Destek olurlar herhalde." (K25) ve "Kiralarda ortada, üretimin zorluğu ortada işçi çalıştırmanın zorlukları ortada. Kazanıyoruz evet ama bunların külfeti oluyor. Bu konularda teşvik için çalışma yapabilirler." (K13) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB'deki firmaların bir kısmı "OSB yönetiminden çeşitli konularda devlet imkânları ile teşvik alınması için girişimlerde bulunmasını bekledikleri" şeklinde değerlendirme yapılabilir.

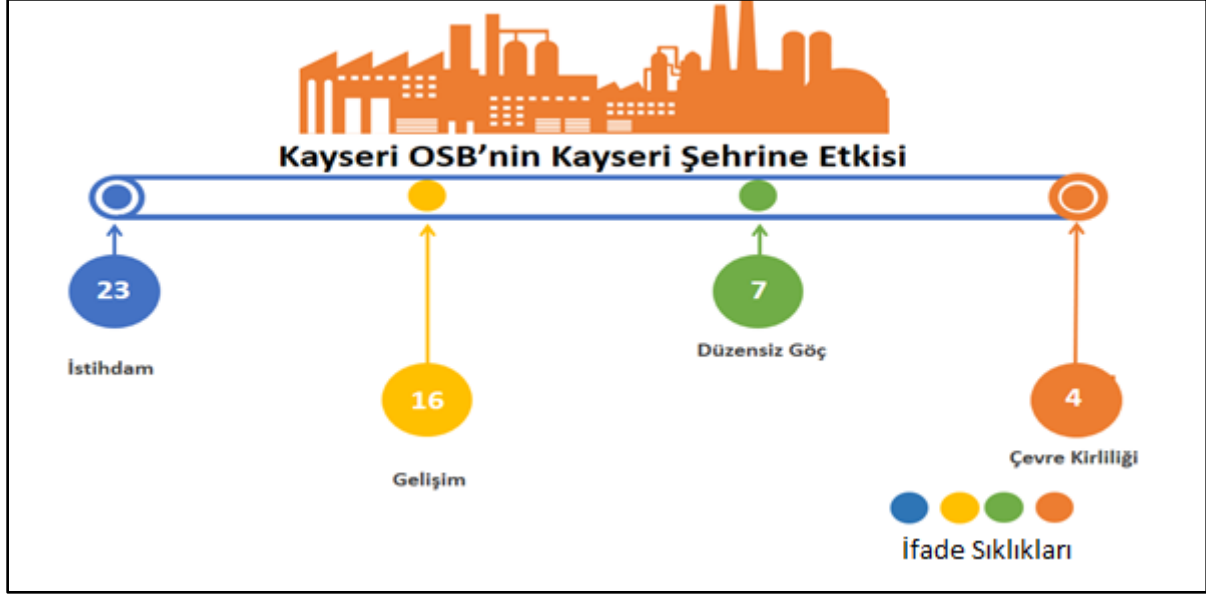
Danışmanlık Hizmeti

Katılımcıların %6'sı Kayseri OSB yönetiminden beklentilere yönelik olarak danışmanlık hizmeti beklendiklerini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için "Zamanın şartlarına uygun bir hale gelmek lazım. Burada Kayseri firmaları ile ya da Konya, Gaziantep firmaları ile değil dünya ile rekabet edecek hale gelmeliyiz. Bunun için OSB yönetimi baş tutmalı. Bir danışmanlık ekibi kurabilir. Bunlar şirketlere rehberlik ederler zor bir iş değil ki bu." (K37) ve "Her anlamda danışmanlık hizmetinde bulunabilirler. Personel eğitiminden dünyaya açılma konusunda, rekabet edilebilir üretimden firmalar ve sektörler arasında uyuma, kişisel gelişimden iletişime pek çok alanda danışmanlık hizmetinin yapılması lazım. Bu konularda çok kolay ekip kurup çalıştırabilme kapasitesine sahiptir OSB yönetimi. Şimdi şunu da diyeyim varsa da bilmiyorum. Belki bunları yapıyorlardır ama bizim haberimiz yok." (K45) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB'deki firmaların bir kısmı "OSB yönetiminden firmalarına yönelik danışmanlık hizmeti bekledikleri" şeklinde değerlendirme yapılabilir.

Kayseri OSB'nin Kayseri Şehrine Etkisi

Katılımcıların, OSB'nin Kayseri şehrine etkilerine ilişkin belirttikleri görüşleri ve bunların ifade sıklıkları Şekil 8'de sunulmuştur. Şekil 8 incelendiğinde katılımcıların genel olarak, Kayseri OSB'nin şehre etkilerine ilişkin ifade ettikleri görüşlerin dört başlık altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine göre ifade sıklığı fazla olandan az olana doğru "istihdam", "gelişim",

“düzensiz göç” ve “çevre kirliliği” şeklinde nitelendirmeler oluşmuştur.

Şekil 8. Kayseri OSB'nin Kayseri Şehrine etkileri ve ifade sıklıkları

İstihdam

Katılımcıların %46'sı, OSB'nin Kayseri Şehrine etkisine yönelik olarak OSB'yi istihdam merkezi olarak gördükleri düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Buranın Şehre etkisi çok fazla. Yanlış hatırlamıyorsam şehirdeki istihdamın %70'i burada. Ayrıca burası dış ticaret fazlası olan bir organize. Kayseri'deki nüfusun önemli bir kısmı bura sayesinde var diyebilirim. Kayseri'de eksik de çok ama burası yani OSB eksikleri kapatıyor. Şimdi şunu da dile getirmek lazım Cumhuriyetin ilk yıllarında Kayseri'ye yapılan yatırımları göz ardı etmemek lazım. Kayseri sanayisinin temelleri o yıllarda atılıyor. Halk bu mirasa sahip çıktı ama mobilya sonradan gelişti tabii. Şimdi pek çok sektör var Kayseri'de ve OSB'de ve buralarda çalışan insanlar var. Yani OSB eşittir istihdam diyebilirim.” (K3) ve “OSB istihdam konusunda Kayserimizin şah damarıdır. Resmi rakamlar değişiklik gösterir ama benim bildiğim 150.000 civarında bir çalışan var burada. Ortalama hane halkı sayısına 4 kişi desek buradan etkilenen insan sayısı 600.000 kişi eder. Şehir nüfusunun yarısına tekabül eder bu sayı. Kayseri OSB şehirde istihdam merkezidir diyebilirim.” (K14) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB'deki firmaların bir kısmı için Kayseri OSB'nin Kayseri Şehrine en önemli etkisi istihdamdır değerlendirilmesi yapılabilir.

Gelişim

Katılımcıların %32'si, OSB'nin Kayseri Şehrine etkisine yönelik olarak OSB'nin Şehrin gelişimini sağladığı düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Kayseri ve Kayserili devletten çok şey beklemez. Şehri baştan sona gezin bakın kurumlardan ziyade Kayserililerin eserlerini görürsünüz. OSB kurulduğu günden beri bu şehrin gelişiminin lokomotifidir. Tabii bir sanayi hafızası vardı buranın. Evvelden beri eski zamanlardan bahsediyorum o zamanların popüler olan mesleklerinden dericilik, bakırcılık, dokumacılık bu şehir insanının uğraşmış. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan yatırımlar mesela Sümer fabrikaları, uçak fabrikası ya da sonraki dönemde ana tamir olsun şeker fabrikası olsun bunlar sanayinin temelini oluşturur. Son demde de OSB bu şehrin gelişiminin en önemli sebebi olmuştur. OSB geliştikçe şehrin gelişimi hızlanmıştır.” (K36) ve “OSB Kayseri'yi geliştirmiştir. Tabii bunu birden yapmadı ya da sadece OSB'nin kurumsal kimliği yapmadı bunu sektörler geliştirdi bunlar birbirini etkiledi şehir etkilendi. Burası büyüdükçe şehir de nüfus çekti. Eğitim geliştirdi, sağlık geliştirdi, turizm geliştirdi. Nüfus olmasa bunlar olmazdı. Nüfusu çeken de fabrikalar oldu. Burasının gelişimi şehrin gelişimini etkilemiş oldu. Bura ne kadar gelişirse yani sanayi ne kadar gelişirse Kayseri de o kadar gelişecektir.” (38) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB'deki firmaların bir kısmı için Kayseri OSB'nin Kayseri Şehrine etkisi şehrin gelişimine olan etkisidir değerlendirilmesi yapılabilir.

Düzensiz Göç

Katılımcıların %14'ü OSB'nin Kayseri şehrine etkisine yönelik olarak OSB'deki fabrikaların varlığı düzensiz bir göçe sebep olmuştur düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Kayseri’de yaşan insanların önemli bir kısmı Kayserili değil çok farklı yerlerden göç almış Kayseri. Yakın iller, uzak iller hemen her yerden göç alan bir yer burası. Nasıl olsa fabrika var sanayi var bir iş buluruz düşüncesi ile düzensiz bir göç için cazibe merkezi oldu Kayseri. Tabii bunda en önemli etki OSB’dir. Göç almasın isterdim.” (K27) ve “Ben farklı bakıyorum sanayinin şehirlere etkisi konusuna. Sanayi gelişim için şart ama sanayi peşine düzensiz göçü getiriyor. Düzensiz göç deyince yurt dışından gelenleri demiyorum ben kalitesiz göçten bahsediyorum. Kalitesiz göç her önüne gelenin şehre gelmesi demektir. Şehre gelip hala şehirleşemeyenler var. 15 katlı binanın 12. Katında oturup balkondan sofra örtüsü çırpan var. Balkonda kasa ya da kova içerisinde maydanoz, biber yetiştiren var. Gelişime kapalı insanların göçünü anlatıyorum. Hal böyle olunca hızlı sanayileşme olan Kayseri gibi şehirlerde şehir hayatı diye bir şey kalmıyor. Bu düzensizliğin ve kalitesizliğin sebebi sanayidir diyebilirim.” (K29) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı için Kayseri OSB’nin Kayseri şehrine düzensiz göç konusunda bir etkisi olmuştur değerlendirilmesi yapılabilir.

Çevre Kirliliği

Katılımcıların %8’i OSB’nin Kayseri şehrine etkisine yönelik olarak OSB’ndeki fabrikaların varlığı çevre kirliliğine sebep olmuştur düşüncesini dile getirmişlerdir. Bu durumu örneklendirmek için “Sanayi ekonominin olmazsa olmazı ama aynı zamanda çevre için de bir tehdit. OSB yönetimleri yıllardır elinden geleni yapıyor ama şehrimizin özellikle havası kirliliği. Sabahları yüksek bir yerden şehre bakınca hava kirliliğini daha net görüyorsunuz. Önceleri Alpaslan Mahallesi’nde otururken son yıllarda Hisarcık’a taşındım ben tek sebebi de hava kirliliği. Sadece hava da değil çevre kirleniyor her şeyi ile. Bunun en büyük sebebi Kayseri için OSB bence.” (K44) ve “Organize buraya kurulmadan evvel burada bağlar vardı. Meşhur bir kavun yetiştirdi burada. Nasıl oldu ne oldu bilemiyorum organize buraya yapıldı. Sanayi memleketlerin gelişimi için şarttır ama suyu, toprağı, havayı kirletince faydasından çok zararı oluyor. Buraya gelmemizde en büyük etken fazla üretim daha fazla kazanç idi. Şükür başarılı olduk ama ben çevre kirliliğini geç fark ettim. Torunlar var çok merak ediyorum onları nasıl bir gelecek bekliyor. Kayseri’nin havası eskisi kadar temiz değil. Küresel ısınma dedikleri olay gerçek bunu ben yaşayarak tecrübe ettim. Çocukluğumda yağın kar yok. Hacılar’ın kışı garibana zulüm olurdu. Şimdi o kışlar yok o yağmurlar yok. Görüyoruz işte hava kirliliği bunda etkili. Sera etkisi dediğiniz olay buna sebep. Yakın zamanda Yeşilhisar’dan gelirken yol kenarında durduk. Kayseri’ye doğru bakınca İncesu civarında Kayseri’nin üstünde havanın nasıl kirliliği olduğu görünüyor. Nüfusun bu kadar çok olduğu memleketlerde hava kirliliği ya da çevre kirliliği sanayinin bir sonucudur bence.” (K22) ifadeleri verilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak Kayseri OSB’deki firmaların bir kısmı için Kayseri OSB’nin Kayseri şehrine çevre kirliliği konusunda bir etkisi olmuştur değerlendirilmesi yapılabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kayseri OSB’nin etkilerini coğrafi bir perspektiften ele almayı amaçlayan bu çalışmada Kayseri OSB ile ilgili olarak öncelikle, şehrin sanayisinin gelişmesinin bir sebebi değil var olan sanayi birikiminin bir sonucu olduğu ifade edilebilir. Şehirde üretim ve ticaretin tarihî asırlar öncesine dayanmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan kamu yatırımlarından elde edilen tecrübelerle ilerleyen dönemlerde özel teşebbüsler gerçekleşmiş ve şehirde dağınık halde bulunan üretim tesisleri OSB’lerinin amacı doğrultusunda bir araya getirilmiştir.

Şehirde günümüzde üç farklı OSB (Kayseri OSB, İncesu OSB ve Mimarsinan OSB) bulunmaktadır. 2024 yılı verilerine göre Kayseri OSB’de 1125 firma yer alırken bu firmaların bünyesinde 100.000’in üzerinde bir istihdam sayısına ulaşılmıştır. Bu durum özellikle 1980 yılından sonra Türkiye’de uygulanan ekonomik büyüme ve kalkınma programları neticesinde hem kırdan kente hem de şehirler arasında nüfus hareketliliğine sebep olan sürecin bir etkisi olarak değerlendirilebilir.

Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre firmaların Kayseri OSB’de yer almalarındaki en önemli unsur (%44) memleket faktörü olmuştur. Firma sahiplerinin önemli bir kısmının Kayserili olması bu durumu doğurmuştur. İkinci sırada (%16) mobilya sektörü ile Kayseri şehrinin özdeşleşmesi gelmektedir. Görüşme yapılan firmaların bir kısmı ya mobilya sektöründe faaliyet göstermektedir ya da mobilya sektörünün ihtiyaç duyduğu yan ürünleri üretmektedir. Firmaların Kayseri OSB’de

bulunmasındaki üçüncü neden ise (%12) şirket isimlerinin markalaşma beklentisi olarak gerçekleşmiştir. Firma sahiplerine göre OSB’de yer almak firmalarının marka değerini arttırmaktadır. Firmaların bir kısmı için (%10) genel anlamda bir düzenin olması ve üretim yapılan mekânların geniş olması Kayseri OSB’nde yer almalarında etkili olan diğer etmendir. Ürünlerini hızlı bir şekilde sattıkları pazarın OSB olması (%10) da firmaların tercihini etkilemiştir. Son sırada ise (%8) OSB’de bulunan firmaların kurumsal kimliğe geçiş yapma beklentisi, firmaların OSB’nde yer almalarında belirli bir oranda rol oynamıştır.

Kayseri OSB’de bulunmanın firmalara en önemli etkisi (%26) rekabetin getirdiği avantajlardır. Firmaların aynı ortamda bulunması birbirlerini takip etmelerini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca bu durum kaliteli üretim yapılmasını ve beklentilere cevap verilmesini de desteklemektedir. Kayseri OSB’de yer almanın firmalara etkisi bakımından ikinci sırada (%24) personel bulmanın kolay olması gelmektedir. Toplu taşıma (Tramvay, otobüs ve servis) imkânı olması ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Bu durum işçiler için çekici bir unsur oluşturmaktadır. OSB’nin firmaya olan bir diğer etkisi düzendir (%18). Firmalar, OSB’de planlı bir yapılaşmanın olmasını firmalarını olumlu etkilediğini beyan etmişlerdir. Firmaların pazar alanının genişlemesi de (%14) OSB’nin firmalara olan etkilerinden biri olmuştur. Katılımcıların %18’ine göre OSB’nde yer almalarının firmalarına herhangi bir etkisi yoktur. Bu katılımcılar OSB’de bulunmasalar da aynı üretimi yapabileceklerini ve ürünlerini kendi pazarlarına rahatça ulaştırabileceklerini ifade etmişlerdir.

Kayseri OSB’deki firmaların en önemli sorunu (%44) mekân sıkıntısıdır. Saha çalışması esnasında yapılan görüşmelerde, görüşmeyi kabul eden firmaların temsilcilerinin beyanlarına göre 19’u (%38) kiracıdır. Katılımcılara göre son beş yılda özellikle kurumsal olmayan, fason üretim yapan firmalar kira artışlarından olumsuz etkilenmiş ve Kayseri OSB’den ayrılmıştır. Diğer sorunlardan biri (%18) nitelikli personel bulunmamasıdır. Yapılan görüşmelerde personel bulma noktasında herhangi bir sorunun yaşamadığı ancak niteli personelin çok olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bir diğer sorun kurumsallaşamamadır (%10). Katılımcılara göre OSB’de bulunan çoğu firma sadece üretim yapmaya odaklıdır. Çağın şartlarına, pazarın beklentisine göre üretim yapılamadığı bu da kurumsal olan firmaları olumsuz etkilediği görüşü ifade edilmiştir. Son olarak da reklam ve tanıtım (%8) sorunun olduğu ifade edilmiştir. Hem OSB yönetiminin OSB olarak hem de bazı firmaların bireysel olarak reklam ve tanıtım yapamadıkları ifade edilmiştir. Firmaların %20’sine göre OSB’de herhangi bir sorun yoktur. Bu görüşü bildiren katılımcılara göre Kayseri OSB, Türkiye’deki en düzenli OSB’dir.

Katılımcılar Kayseri OSB yönetiminden beklentilerini beyan ederken (%24) personel yetişmesi için eğitim talep ettiklerini ifade etmişlerdir. OSB yönetiminin personel yetişmesi sürecindeki eğitim planlamasında aktif olarak yer alması gerektiği ifade edilmiştir. Firmaların %22’si OSB’nin geliştirilmesi ve yeni iş yeri temininin sağlanması beklentisi içerisindedir. Bu katılımcılar kendi iş yerlerinin sahibi olma isteklerini dile getirmiştir. Firma temsilcilerinin %18’i gelişmelerden haberdar edilme beklentisi içerisindedir. Katılımcıların %12’si ise tanıtım ve reklam işlerini kurumsal olarak OSB yönetiminin daha kolay yapabileceği gerekçesi ile yönetimden beklemektedir. Firma temsilcilerinin %8’i teşvik için girişim yapılmasının OSB yönetimi tarafından yapılabileceğini dile getirmiştir. Firma temsilcilerinin %6’sı firmalara yönelik danışmanlık hizmeti sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Yapılacak danışmanlık hizmeti ile firmaların daha kurumsal bir yapıya dönüşebileceği beklentisi içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcıların %10’u OSB yönetiminden herhangi bir beklenti içerisinde olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Kayseri OSB’nin Kayseri şehrine etkilerine yönelik olarak firmaların önemli bir kısmı (%46) şehrin istihdam merkezi olarak Kayseri OSB’ni görmektedir. OSB’leri ve başta da Kayseri OSB’yi belirterek OSB varsa Kayseri var düşüncesi yaygın olarak ifade edilmiştir. Katılımcıların %32’si şehrin gelişiminde en önemli etkiyi Kayseri OSB’ye yüklemektedir. OSB’nin bulunduğu konumu dile getirerek şehrin gelişiminin bu yöne doğru olmasını da gerekçe olarak bildirmişlerdir. Firmaların %22’si ise OSB’nin Kayseri şehrine olumsuz etkileri olduğunu ifade etmiştir (%14 düzensiz göçe neden oluyor; %8 çevre kirliliğine neden oluyor).

Porter (1990) belirttiği gibi kümelenme, birbirleriyle rekabet eden fakat aynı zamanda iş birliği içerisinde bulunan belirli alanlarda birbirlerine bağlı firmaların, uzman tedarikçilerin, hizmet sağlayıcıların ilgili sektörlerdeki firmalar ve bağlantılı kurumlardan oluşan coğrafi yoğunlaşmalardır.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden Kayseri OSB’de mobilya sektöründe doğal bir kümelenmenin oluştuğu anlaşılmaktadır. Kümelenmenin bir sonucu olan rekabet avantajının kazanılmış olması yapılan görüşmelerde katılımcılar tarafından açıkça dile getirilmiştir. Bu durum yerel dinamiklerin küresel pazardaki rekabet üzerine etkisine örnek gösterilebilir.

Sonuçlar ve Türkiye’deki OSB’lerin kuruluş amaçları karşılaştırıldığında;

Katılımcıların görüşlerine göre Kayseri OSB’nin düzenli bir OSB olması sanayinin disipline edilmesi amacına ulaşıldığını göstermektedir.

Şehrin planlı gelişmesine katkıda bulunulması amacına yönelik herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir arada ve bir program dâhilinde üretim yapmalarıyla, üretimde verimliliğin ve kâr artışının sağlanması amacına Kayseri OSB’de ulaşıldığı elde edilen bulgulara dayanılarak ifade edilebilir. Özellikle mobilya sektöründe tamamlayıcı ürünlerin üretildiği firmaların yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesisler kurulması amacına yönelik olarak yapılan görüşmeler neticesinde altyapı probleminin minimum düzeyde olduğu, fuar alanı, cami gibi ortak kullanılan yapıların olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bölgelerin devlet gözetiminde, kendi organlarıncaya yönetiminin sağlanması amacına yönelik olarak, Kayseri OSB’nin seçimle işbaşına gelmiş bir yönetiminin bulunduğu yapılan görüşmelerde ve saha çalışmasında anlaşılmıştır.

Yapılan görüşmelerde, sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılması, tarım alanlarının sanayide kullanılmasının disipline edilmesi, müşterek arıtma tesisleri ile çevre kirliliğinin önlenmesi, amaçlarına yönelik bir bulguya rastlanılmamıştır.

Yapılan araştırma Kayseri OSB özelinde yapılan saha çalışmasını kapsamaktadır. Kayseri’de bulunan diğer OSB’leri de konu edilen çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca Türkiye’de bulunan diğer OSB için de benzer araştırmaların yaygınlaştırılması elde edilen sonuçların değerlendirilmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Akalın, T. Z. & Bıyıkdoğan, N. (2009). Türk Savunma Sanayii Tarihi. İmge Kitabevi.

Alanka, D. (2024). Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi: Teorik Bir Çerçeve. Kronotop İletişim Dergisi, 1(1), 64-84.

Altay, N. O., (1992), Bölgesel planlama ve organize sanayi bölgeleri: Türkiye’de organize sanayi bölgeleri. Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 7(2), 198-211.

Asiliskender, B. & Özsoy, A. (2010). Cumhuriyet sonrası Kayseri’de modernleşme: Mekansal ve toplumsal değişim. İTÜ Dergisi Seri A: Mimarlık, Planlama, Tasarım, 9(1), 31 - 42.

Asiliskender, B. (2008). Modernleşme ve konut; Cumhuriyet’in sanayi yatırımları ile Kayseri’de mekânsal ve toplumsal değişim (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2024). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.

Creswell, J. W. (2021). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. (Çev: S.B. Demir ve M. Bütün (Edt.). Siyasal Kitabevi.

Çetin, M. & Kara, M. (2008). Bir kalkınma aracı olarak “Organize Sanayi Bölgeleri” Isparta Süleyman Demirel organize sanayi bölgesi üzerine bir araştırma. Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 31, 49-68.

Çoruk, F. J. G. (2009). Kayseri esnafının kent kimliği oluşumuna etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.

Dertli, G. (2020). Kümelenme ve organize sanayi bölgeleri. Nobel Akademik Yayıncılık.

- Dođan, H. & Dođan, A. (2020), Organize sanayi bölgelerinin Sivas ili ekonomisine etkisi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(19), 217-241. <https://doi.org/10.31834/kilissbd.682153>
- Duran, E. (2024). İmalat sektörünün coğrafi yoğunlaşması üzerine bir analiz: TR81 Batı Karadeniz Bölgesi örneği. Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi, 8(1), 28–48. <https://doi.org/10.15659/jancr.v8i1.161>
- Güzel, E., Güzel, D., Yıldırım, M. & Taşpınar, M.S. (2023), Öğretmenlerin örgütsel sessizlik algısının incelenmesi: bir fenomenoloji çalışması. International Social Sciences Studies Journal, 9(109), 6206-6212. <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.68695>
- Hobsbawm, E. (2018). Sanayi ve imparatorluk. Dost Kitabevi Yayınları.
- İncesu OSB (2024). Hakkımızda. <https://www.incesuosb.org.tr/icerik/hakkimizda>. Erişim Tarihi: 26.03.2024.
- Karadeniz, V. & Yılmaz, Y. (2021). Sanayi coğrafyası açısından bir inceleme: Erzincan organize sanayi bölgesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25 (4), 1818-1852. <https://doi.org/10.53487/ataunisobil.997797>
- Karagöz, Y. (2021). SPSS-AMOS- META uygulamalı nicel-nitel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği. Nobel Akademik Yayıncılık
- Karakaya, M. & Dulkadiroğlu, H. (2021). Kayseri organize sanayi bölgesi atıksu arıtma tesisinde tasarım ve mevcut durum karşılaştırması. Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi, 10(2) 101-110. <https://doi.org/10.17100/nevbiltek.975225>
- Karaköse, M.E. (2018). Türkiye’de organize sanayi bölgeleri ve Kayseri uygulaması. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Kaya, Ö. (2016). CBS ve uzaktan algılama yöntemleri ile Kayseri’nin şehirselleşiminin izlenmesi ve modellenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024). Ekonomik Yapı. <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-55003/enerji--sanayi-ticaret.html>. Erişim Tarihi: 26.03.2024.
- Kayseri OSB (2024). Başkandan Mesaj. <https://www.kayseriosb.org/detay/baskandan-mesaj>. Erişim Tarihi: 23.03.2024.
- Koç Bolat, R. (2019). Bölgesel gelişmişlik farklılığının giderilmesinde kalkınma ajanslarının önemi ve Kayseri ili üzerinde inceleme (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi.
- Koç, S. & Bulmuş, C. (2015). Organize sanayi bölgelerinin bölge ekonomilerindeki etkinliklerinin karşılaştırılması: Kayseri ve Sivas Örneđi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(1), 177-215.
- Merriam, S. B. (2018). Nitel araştırma. Desen ve uygulama için bir rehber. (Çev. Selahattin Turan (Edt). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Morse, J. M. (2000). Determining sample size. Qualitative Health Research, 10(1), 3-5. <https://doi.org/10.1177/104973200129118183>
- Onsekiz, D. (2016). Kayseri kentinin sanayileşme süreçlerinde sanayi-göç-konut etkileşimi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(46), 339-351.
- Oral, M., Özdemir, Ü. & Duran, E. (2019). Türkiye’de sanayi bölgeleri oluşturma kapsamında organize sanayi bölgelerine ilişkin coğrafi bir değerlendirme. (164-171). Alanya: V. INES Human and Civilization Congress From Past To Future.
- Özcan, M. & Şeftalici, H (2002). Kayseri il gelişme raporu. T.C. Devlet Planlama Teşkilatı. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Kayseri_Il_Gelisme_Raporu.pdf Erişim Tarihi: 30.03.2024.
- Özçelebi, M. A. & Yılmaz, C. (2020). OSB’lerin kuruluş şartları bağlamında Bafra Organize Sanayi Bölgesi’nin coğrafi analizi (Samsun). Kesit Akademi Dergisi, 6(25), 340-367.

- Özdemir, M. (1990). Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri. TOBB Yayınları.
- Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. The Free Press.
- Sakin, S. (2015). Arşiv belgelerine göre Kayseri (1940-1950). Turkish Studies,10(1), 659-682. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7672>.
- Semiz, Y. & Toplu G. (2019). Cumhuriyet döneminde devlet tarafından kurulan ilk sanayi kuruluşu Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmalar Dergisi, 45, 29-59. <https://doi.org/10.21563/sutad.636097>.
- Sever, H. (1991). Kültepe tabletlerinin Anadolu tarihi ve kültür tarihi bakımından önemi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 35(2). 247-256.
- Tuysuz, S. (2017). Kalkınmada ve rekabetçilikte girişimci derneklerinin rolü: Kayseri örneği (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2007). Ekonomik coğrafya küreselleşme ve kalkınma. Çantay Kitabevi.
- Türkdoğan, O. (2015). Türk sanayi toplumu sana sosyolojisine giriş. Çizgi Kitabevi.
- Yaşa Özeltürkay, E. & Çerçel, S. (2014). Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren firmaların karşılaştıkları ihracat engelleri: Mersin Tarsus organize sanayi bölgesinde bir uygulama. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 4(2), 271-286
- Yaşar, O. (2004). Anadolu’da son dönemlerde sanayileşme yarışına katılan iller. Dođu Coğrafya Dergisi, 9(11),117-150.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin.

Araştırma Makalesi / Research Article

Sanayi Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Kayseri Organize Sanayi Bölgesi

An Investigation in Terms of Industrial Geography: Kayseri Organized Industrial Zone

Emre DURAN , İbrahim HİMMETOĞLU & Ünal ÖZDEMİR

DOI : [10.63556/ankad.v10i1.326](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i1.326)

Geliş/Received: 02/09/2025

Kabul/Accepted: 21/01/2025

Extended Abstract

Introduction

As in many countries, industrial zones play an important role in Türkiye's industrialization movement. The idea of industrial zones in Türkiye was first mentioned in 1961 in a report prepared as a result of studies commissioned by the government of the time. In this report, the benefits of OIZs for the Turkish industry were emphasized and the establishment of a pilot OIZ in Bursa was proposed. The first OIZ in Türkiye was established in Bursa on November 6, 1966, and the successful results of this application increased the interest in OIZs.

Located on the historical Silk Road, Kayseri has played an important role in Anatolia's commercial and economic activities throughout history. During the Seljuk and Ottoman periods, production activities in the city were based on handicrafts. With the establishment of the Republic of Türkiye, various public investments such as Aircraft and Tank Factories and Sümerbank Kayseri Cloth Factory were made in the city for the development of Kayseri. The qualified labor force trained in public factories paved the way for the development of the private sector. In the 1960s, private sector initiatives increased rapidly and the private sector began to have a say in the industrialization of the city. Industrial activities diversified in Kayseri in the 1970s, with the food and weaving sectors, metal goods and machinery manufacturing coming to the fore. The rapid development of industrial activities led to an increase in population through migration and the establishment of new settlements. Another noteworthy development in the city in the 1970s was the decision to establish the Kayseri OIZ. Founded in 1976, Kayseri OIZ began operations in 1980.

Methods

Phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used in the study in accordance with the purpose of the research. The research method consists of various stages. First, a literature study was conducted in accordance with the purpose of the research. In this context, documents such as articles, documents, reports, reports, analyzes, books, book chapters, etc. published in previous years were examined. Some of the data obtained were mapped with ArcGIS 10.2.2 program. Not only geography but also studies from other disciplines were examined and in this way, it became possible to approach the subject from a more holistic perspective. Afterwards, the necessary permissions for the research were obtained, the branches of activity and the number of companies in Kayseri OIZ were determined and interviews were requested from the companies. The companies that agreed to be interviewed were interviewed using a semi-structured interview form developed by the researchers and data were collected. The data obtained during the research process were analyzed by content analysis, one of the qualitative data analysis methods. In this context, the audio recordings obtained from the interviews were transcribed one by one and then shown to the participants again and asked whether they

wanted to add or remove anything. None of the participants changed their statements. The data obtained by the researchers were analyzed one by one and coded individually by each researcher. Then, the coding and themes made by each researcher were brought together. Similar and different aspects were focused on and final themes were reached.

Results and Discussion

As a result of the content analysis of the data obtained in the research, the research findings were categorized under five main dimensions. These are “Reason for being located in OIZ”, “Impact of OIZ on the company”, “Problems of companies in OIZ”, “Expectations from OIZ management”, “Impact of OIZ on Kayseri city”.

The opinions expressed by the participants regarding the reasons for their companies to be located in Kayseri OIZ are grouped under six headings. According to the opinions of the participants, the frequency of expression ranged from high to low: hometown (44%), furniture in Kayseri (16%), branding (12%), layout and large spaces (10%), market impact (10%) and institutionalization (8%).

Opinions on the effects of being located in Kayseri OIZ were grouped under five headings: there is competition, it is easy to find employees, there is order, there is no effect, and the market has expanded. While 26% of the participants stated that the location of their firms in Kayseri OIZ had an impact on competition, 24% of the participants stated that being located in Kayseri OIZ facilitated the recruitment of labor.

In general, the views expressed by the participants regarding the problems of the companies in Kayseri OIZ are categorized under five headings. According to respondents, the most frequently cited problem is lack of space (44%). According to the representatives of the companies that agreed to be interviewed during the fieldwork, 19 of them (38%) are tenants. According to company representatives, in the last five years, especially non-corporate, contract manufacturing companies have been negatively affected by rent increases and have left Kayseri OIZ. After space constraints, the respondents' views on the problems of firms in Kayseri OIZ are as follows: no problems (20%), qualified personnel (18%), lack of institutionalization (10%), and advertising and promotion (8%).

The participants' expectations from the Kayseri OIZ management are grouped under seven headings: training for personnel (24%), development of the OIZ and provision of workplaces (22%), information (18%), promotion and advertising (12%), no expectations (10%), incentives and consultancy services (6%).

Regarding the impact of Kayseri OIZ on the city of Kayseri, a significant portion of firms (46%) see Kayseri OIZ as the employment center of the city. Meanwhile, 32% of the respondents stated that Kayseri OIZ has the most important impact on the development of the city. Respondents with this view cite the development of the city towards the location of the OIZ as a reason for this. Another 22% of the companies stated that the OIZ had a negative impact on the city of Kayseri. Of these, 14% stated that the OIZ caused irregular migration, while 8% stated that it caused environmental pollution.